

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2-40 "

Nr. de Duminică
pe un an . 5 Cor.
Pentru România și
America . . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Deak Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de
schimb costă fiecare și 20 lit.
Manuscripte nu se în-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

România și discursul contelui Tisza.

Asistăm la un spectacol dureros și regretabil pe care ni-l prezintă o parte a presei guvernului român după discursul contelui Tisza.

Sântem plini de mirare și nedumerire, cum s'a putut găsi o gazetă românească, deși scrisă franțuzește, dar care are reputația de a exprima părerile guvernului românesc, că »d. Tisza e un om politic prea serios spre a a fișa de o parte o intransigență absolută și de altă parte un larg spirit de împăcare«.

Viitorul, alt ziar guvernamental, organul nuanței tinere și radicale a partidului liberal, ar fi publicat un articol în acelaș sens despre cuvântarea contelui Tisza. *P. Ll.* a mai semnalat un articol tot în acelaș sens în *Roumaine*, ziarul francez al partidului d-lui Tache Ionescu.

Nu putem controla aceste din urmă ziare, căci nu le primim, dar ne pare destul de grav ceia ce scrie *L'Indépendance Roumaine*, când spune că contele Tisza e prea serios decât să aibă sentimente de viclenie și intenții de păcăleală pentru noi. Dacă ziarul liberal are *vie simpatie* pentru soluția contelui Tisza și a lui *P. Ll.* după care românii să se bucure numai de mai multă libertate în cultura vieții lor *etnice* și în cultura lor *individuală*, nu putem fi de acord cu el.

Am crezut că perfidia și nesinceritatea »impăcării«, pe care Tisza, acest fanatic

potrivnic al nostru, ne-a propus-o, va fi înțeleasă și apreciată imediat de cercurile guvernamentale din București. Contele Tisza ne cere ca condiție principală a »impăcării«, dizolvarea partidului național românesc și intrarea noastră fără rezervă în unul din partidele ungurești.

Se vor întreba mulți, nu am putea noi renunța la existența partidului național, dacă ni-s'ar acorda în schimb concesi. pe terenul culturii naționale? Asigurarea ei este doar scopul de căpetenie, deși nu singular al luptei noastre și odată scopul realizat, nu am putea lăsa afacerile pur politice în seama partidelor ungurești, iar întru cât am dori să colaborăm la aranjarea lor, nu am putea să ne manifestăm voința în sânul partidelor ungurești mai conservatoare sau mai democratice, conform vederilor noastre?

Care este rostul partidului național? Drepturile, așezămintele, și libertățile legale ce avem, și mai ales ce revendicăm încă, formează scutul nostru, platoșa de fier cu care ne vom îmbrăca și ne vom apăra trupul național, azi desvălit și expus loviturilor vrășmașe cari ne-au făcut și ne fac mii de răni sângărânde.

În această stare de dezarmare, partidul național român este singura armă, paloșul scripitor cu care ne mai putem apăra de lovituri și mai ținem pe adversar la distanță. Dacă partidul nu ar fi existat, este absolut sigur că guvernele ungurești ar fi devenit și mai agresive decât sânt și ne-ar fi răpit până astăzi și cel din urmă rest de drepturi ce avem. Chiar dacă prin lupta no-

astră am izbuti să zmulgem adversarilor o parte din drepturile ce revendicăm, ele nu s'ar pune în aplicare decât mulțumită controlului neadormit al partidului național. Pentru aceia existența partidului nu va fi nici odată de prisos, căci dobândind chiar toate aspirațiile noastre naționale în țara asta, rostul partidului va fi de a controla realizarea și aplicarea reformelor și apărarea lor de orice nou atac în viitor.

Credeam că oricine va fi înțeles pentru ce contele Tisza, supt pretextul unității naționale a statului ungar, pune, drept condiția cea dintâie și esențială a »impăcării« sale, desființarea de bună voie a partidului național românesc. Existența acestui partid e piedica de căpetenie a zdrobirii și desnaționalizării noastre. E garanția continuității luptelor noastre politice până atunci, când toate drepturile și libertățile naționale necesare existenței noastre, vor fi cucerite și zmulse vrășmașului secular.

Scopul nemărturisit al contelui Tisza e însă *zdrobirea partidului național românesc și pe urmă desființarea noastră etnică atunci, când partidul nu ne va putea apăra de atacurile ungurești.*

În vederea acestui scop, contele Tisza e în stare chiar a ne făgădui de ocamdată unele avantagii și »concesiuni« și vorbește în limbajul dulce și ispititor al păcii. Și cari sânt »concesiunile« aceste? Nu ați căutat înzadar alergând cu ochii pe lungile coloane ale »marelui« discurs? Nu ați văzut că d. conte vorbește neconținut de »pace« și »armonie«, dar se ferește cu desăvârșire

Viaja literară.

Ce este ghinionul? — Ghinionul în literatură. — Dl. Ion Adam și ghinioanele din ultimul d sale volum de schițe »Cu aripi tăiate«.

De Il. Chendi.

Vorbeam odată la acest loc despre »tupeu« și spuneam că acest minunat cuvânt de origină franceză, care zugrăvește așa de bine anumite însușiri de îndrăzneală, nu este cunoscut la noi în Ardeal. Ei bine, mai sânt și alte cuvinte necunoscute pe la noi, dar multele întrebunțate la București. Dintre aceste face parte și »ghinionul« (franțuzește *guignon*). Cuvântul acesta, care sună ca o înțepătură, înseamnă nenoroc, neizbândă, sau soartă rea. Și ori unde te-ai învărti, la jocul de cărți sau în politică, la cafenea sau în literatură, auzi mereu vorbindu-se de ghinion și ghinionisti. Până și în afaceri de dragoste »ghinionul« e o vorbă curentă. Are ghinion, — și pace!

Dacă nu mă înșel, expresiunea asta favorită cuprinde în înțelesul ei și un grad de compătimire. Ghinionistul îi-e totdeauna simpatic și îi-e milă de dânsul, nefiind el vinovat de cele întâmplate. Un copil se plimbă pe stradă și pac! o cărămidă se desface din zid și-l turtește. O păreche logodită călătorește în automobil și trosc! podul să rupe și valurile Murășului înghit frumoasa păreche. Sânt aceste numai niște accidente, numai capricii ale împrejurărilor de-o clipă și nu au nimic în ele din fatalitatea psihologică. Victimele acestor accidente sânt desigur vrednice de compătimire, dar întrucât căderea lor nu sânt consecințele unor anumite stări de suflet și nici

actele unei voințe, tragicul lor e mult mai neînsemnat și mai efemer.

În literatură ghinioanele acestea găsesc mulți amatori. Cazurile excepționale, cu tragicul lor întâmplător, sânt ușoare subiecte pentru dramă și nuvelă și pasionează în deosebi pe scriitorii mai mărunți. În romanele criminale oamenii mor și se omoară, ca muștele, fără nici o motivare. În literatura germană a stăpâni odată un curent întreg de dramatizare a unor accidente. Va rămânea pururea celebră drama lui Zacharias Werner, »Der 24-te Februar«, în care se povestește jalnica întâmplare, cum într'o familie au murit bunicul, părintele și fiul în zilele de 24 Februarie, fiecare pe rând.

Și cazuri de natura aceasta se găsesc și la noi destule. Autorii noștri au și ei adeseori un accident, înregistrat de gazetă drept un subiect pentru opera lor și mulți dintre dânsii adoptă sistemul, că, unde nu mai au ce face cu eroul, să-l suprimă pur și simplu prin o întâmplare nenorocită. În dramele noastre și în literatura nuvelistică sânt mulți ghinionisti și se aduce prin asta o gravă atingere gustului estetic și cerințelor artei în genere. În epoca noastră, în care a trăit un Ibsen, și în care acesta și alți autori studiază firea omenească până în fibrele ei cele mai intime, iar faptele din univers se succed în ordine logică și nimic nu dispare fără o motivare plauzibilă, ghinioanele aceste în artă, sau cazurile izolate și pline de nenoroc sânt inadmisibile.

Aș merge desigur prea departe, dacă aș voi să scot la iveală toate greșelile câte se fac de autorii noștri în această privință. Întâmplarea însă — își au și cărțile ghinionul lor! — a voit

ca să-mi dea în mână un volum recent de schițe al d-lui Ion Adam, care volum va ilustra el singur medalia ghinioanelor în literatură.

Să-l mai recomand pe dl. I. Adam și să vă spun că cine este, cred că n'o să-mi mai cereți. D-sa muncește de vre-o zece ani în rând cu noi și este apreciat pentru limba sa bogată, pe care însă n'o poate rânduia totdeauna destul de proporționat cu înțelesul. Lucrările d-sale în proză au avut o primire bună, îndeosebi pentru partea lor descriptivă, fără însă ca în materie de compoziție artistică să fi găsit o aprobare unanimă. În congruențe sufletești, gesturi bizare, rafinaria afectată și suprapusă pe un fond țărănesc străveziu, l-au lăsat puțin în umbră față de talente mai armonice ca Sadoveanu, Agă biceanu și Gârleanu. Dar, ori cum, e o forță și în clipele de recreare vei găsi totdeauna o pagină frumoasă în scrierile lui.

Cu volumul său din urmă însă dl. Adam ne surprinde foarte neplăcut. Nu ne puteam închipui ca d-sa să fie atât de lipsit de invenție, încât să-și mărginească aproape toate subiectele la întâmplări banale. Și ne măhnește oarecum, că d-sa intră cu totul în rândurile neînsemnaților schiștiști, a căror talent să mărginește la încadrarea unui accident și la înșirarea simplă de ghinioane.

S'o luăm dela început.

Există roiri de gândaci, cari au nenorocita idee să se apropie de lumină și trista lor soartă este că-și ard arpile și mor... Un mânz de rasă paște »într'o rânchezare înfrigurată și gingașă«, dar văzând trenul venind, să ia la întrecere cu dânsul și cade mototol... Un băiat de țaran învață carte și tocmai aproape de doctorat, pe când pă-

a preciza condițiile de pace, cât știm noi, lucrul cel dintâi și cel mai esențial la încheierea ori cărei păci? Nici măcar o aluziune oricât de vagă nu se găsește în toată vorbăria asta prolixă, grandilocventă și goală de idei noi, o aluziune, dela care plecând, am putea urzi unele combinații mult-puțin probabile.

Avem în schimb indicații destul de precise și categorice asupra laturii celeilalte a tratatului de pace propus de contele Tisza: toți «agitorii» vor fi urmăriți cu asprime draconică. Tisza a declarat pe față că este cu desăvârșire nemulțumit de felul cum până acuma s'a făcut prigonirea «agitorilor». Tot ce ne promite el pozitiv este numai o înăsprire și mai sălbatică a prigonirilor, deși chiar după declarația unui deputat ungar, până acuma se venea în termen mediu tot pe două zile un proces de ațâțare!

Nu vedeți că e cea mai cinică și obraznică din câte trageri pe sfoară ni-s'au propus vre-odată?

Ni se propune capitulația cu condiția de a preda cetatea cu oastea întreagă și de a se decapita toți generalii și șefii iar în schimb se promit armatei unele avantagii absolut incerte. Și toate acestea în ce situație? Când armata nu e sfărmată, generalii treji și rezistența plină de putere. Trebuie să fie cineva orb ca să nu înțeleagă că e vorba aici de o simplă tragere pe sfoară.

Este poate un fapt care ar putea duce în răstăcire opinia publică din România. E trecerea părintelui Mangra în tabăra guvernamentală și sprijinul ce acordă în special contelui Tisza. Nu este asta oare o tactică cuminte și plină de înțelepciune care ne va rodi avantagii politice reale, se vor întreba mulți.

Răspundem că mai întâi *nici o concesie, oricât de însemnată nu ar putea răs-*

rinții îl așteptau el moare subit... Uu țăran mai prostănac aduce din târg trei hârtii de câte o sută de lei; copilașul le vede, se joacă cu ele și le aruncă în foc; de necaz tatăl său apucând toporul de coadă i-a retezat capul ca la un pui de găină; mama copilului moare de supărare și țăranul se spânzură de grindă... Un poet se spânzură «cu beteala de nuntă a Suzanei»... Un popă se întoarce dela oraș și de la vânatoare și tocmai când era să se urce în sanie, să plece mai departe, caii iau vânt și popa rămâne pradă haitei de lupi... («Deodată se aud urlete din spre pădure» — scrie Adam!)... Și într-o scenă de dragoste, în care toate se petrec în ordine și autorul ne pregătește pentru momentul suprem, se întâmplă că «tocmai când li apucasem mâna și mă plecaser să-i sărut gâtul alb, se aude dintr'o odaie vecină un țipet speriat de copil deșteptat... Să fi văzut atunci ce trezire stranie s'a făcut în femeia aceea!»

Vedeți câte ghinoane sânt în lume? Să fii tu mânz și să nu poți fugi ca trenul! Să fii tu îndrăgostit și tocmai în momentul psihologic să țipe copilul amantei și să-ți aducă decepții! Apucătura aceasta este așa de mărunță în procedările unui scriitor și atât de stângace, încât îl categorisește pentru totdeauna. Întâmplările aceste singulare n'au ce căuta în artă.

Prozatorii noștri au luat în timpul din urmă obiceiul de a scrie mai mult și poate și din această cauză se simte mai adânc lipsa de subiecte mai originale. Mulți dau răvală la povestiri cu un caracter mai anecdotic, de care însă orice crâmpei de viață sufletească este străin. Și prozatorii noștri să bage bine de seamă că, dacă într'adevăr talentele cele mari reușesc să îmbrace în haină artistică orice clipă, orice subiect neînsemnat, talentele cele mai mici tocmai în subiecte mărunte se compromit și se uzează. Accidente de aceste, pline de ghinion, sânt cele mai indicate de a usurpa o reputație.

cumpăra desființarea partidului național, organul vieții noastre politice. Am arătat apoi cât sânt de vagi și absolut problematice concesiile contelui Tisza. Și-apoi, odată partidul național desființat, cine ar putea controla realizarea și aplicarea cinstită a acelor concesiilor? Câțiva deputați guvernamentali, aleși din grația guvernului și dato rindu-și mandatele bunăvoinței sale?

Nu, e o socoteală atât de simplistă și ușoară, încât ar trebui să credem că contele Tisza și ceilalți cârmuitori ai Ungariei sânt niște copii naivi și prostuți, ușor de păcălit. Și e atâta ușurință și lipsă de prevedere într'ansa, încât nu putem admite buna credință și bunele intenții ale celui ce vrea să ne câștige pentru ea, mai ales când acest om e un om politic atât de experimentat ca un Vasile Mangra.

Repetăm că intenția mărturisită pe față a contelui Tisza e *nimicirea și înlăturarea partidului național* și în munca sa de destrucțiune el nu a găsit decât pe un singur om care să-i dea mână de ajutor: vicarul Vasile Mangra.

Ori cine a înțeles la noi intenția asta. Acesta e motivul faptului, altcum puțin explicabil, că Vasile Mangra, odinioară idolul multimii, nu a putut să ducă cu sine pe nimeni în tabăra lui Tisza, afară de câțiva oameni decăzuți, supuși jurisdicției sale din ținutul românesc cel mai lipsit de conștiință românească, Bihorul. Ei nici până acuma nu se sfiau a-și mărturisi pe față tradarea și nu pot fi deci socotiți drept un «câștig» pentru guvern.

Pentru opera asta mișească contele Tisza vrea să dobândească sprijinul înaltului cler românesc. De aici apelurile sale desperate și mereu înoite către prelații noștri, cerându-le prin măguliri și făgăduinți ajutorul împotriva partidului național. Singurul răspuns pe care l-a primit până acuma însă e declarația atât de bărbătească a P. S. Sale episcopului de Caransebeș care a declarat că *partidul național e reprezentantul legitim al intereselor poporul românesc*.

Am crezut că toate acestea sânt știute și în cercurile oficiale și în redacțiile presei guvernamentale din București. Este dureros că s'a putut șovăi fie și o clipă și ne bucurăm că s'a revenit în cele din urmă, cum arată comunicatul «Secolului».

Ne bucurăm de faptul acestă, căci altfel vocile presei oficioase ar fi fost invocate de contele Tisza și uneltele lui drept un mijloc de propagandă contra partidului național. România nu poate avea însă decât simpatii pentru lupta noastră și acei ce o conduc, iar un guvern care ar aproba nimicirea partidului național, ar săvârși cea mai mare crimă contra intereselor mari și veșnice ale neamului românesc întreg și ale României însăși.

Contele Tisza și «moderații» români. Clericalul «Aikotmány» publică în numărul său de ieri părerile unui «cunoscut conducător al românilor patrioți și bărbat de încredere al înaltului cler român gr.-ort.» — despre discursul contelui Tisza.

Părerile aceste nu sânt decât o nouă prostituție politică a așanumișilor noștri «moderați», asupra cărora discursul contelui Tisza a făcut o impresie favorabilă. O singură învinuire li aduc contelui Tisza: că nu vrea să accepte serviciile

«moderaților» — gata pentru orice, numai și stea de vorbă cu el.

Iată ce spune «bărbatul de încredere al înaltului cler român gr.-ort.»:

«Cea mai mare piedică a acțiunii contelui Tisza e din principiu se opune înființării unui partid român moderat, — cu toate că dacă nu se va crea acest partid, vor lipsi cadrele între cari elementele patriotice ale românilor s'ar putea strînge într'o tabără unitară. Pe semne contele Tisza a scăpat din vedere momentul de mare importanță că — dovadă programul nostru publicat anul trecut — acest partid înființat pe bază națională ar avea numai caracter de tranziție, pentrucă îndată după constituirea lui s'ar alătura la partidele regnicolare și ar alcătui în cadrele lor un bloc cum îl alcătuiesc astăzi sașii...»

Părerile conducătorului «moderaților» români sânt categorice și destăinulesc în toată golă: c'unea lor planul urmărit de moderați: *alcătuirea unui partid român de tranziție care să înlocuiască apoi în careva partid unguresc: adică o tragere de sfoară.*

Nu săvârșim o mare, indiscreție când tradăm că acest «cunoscut conducător al moderaților și bărbat de încredere al înaltului cler român gr.-ort.» e dl Dr. Emil Babeș.

Ce zic prelații noștri români gr.-ort. la înaintașii noi ale «bărbatului lor de încredere?»

Un ziar unguresc despre cuvântarea dl. St. C. Pop. Un ziar unguresc, mai independent de partide, *Pesti Napló* scrie următoarele. St. C. Pop, timp de mai multe ceasuri a înșirat nemulțumirile naționaliștilor. Prolixul orator a avut însă cât un sfert de ceas în care camera *simția cu rușine că nu se poate apăra de învinuirile acestea*. S'a ocupat cu abuzurile electorale de necrezut ale guvernului și ale administrației, iar în urma cuvintelor sale revolta și indignarea a explodat pe băncile din stânga. Pop a cerut delegarea unei comisii parlamentare pentru dovedirea abuzurilor electorale. Dorința asta însă probabil va rămâne neimplinită...

Ar fi de prisos să mai adaugăm din partea oricui comentariu.

Agitații ucraine. Citim în «Patria» din Cernaui: Din Frasin primim știrea că agitația ucraină în această comună numai cunoaște margini. Șeful cretarului comunal jidan a compus listele pentru cetaștrul național în așa fel încât aflăm că în Frasinul a aflat acest puchios numai trei familii române. Agitatori ruțeni cutreeră comuna, făcând promisiuni că vor căpăta școală — Frasinul n'are școală și putea avea de mult școală românească — dau de băut și ațîță mulțimea în contra românilor. Se înțelege că jidanii din Frasin vor să stăpâniți situației și ne asigură totdeauna că vor să trăiască în pace cu noi ațîțând contra noastră. Conducătorii satelor din împrejurime sânt în ajutorul acestui sat periclitat.

Țară guvernată pe baza votului universal. Vineri s'a închis în Karlsruhe dieta provincială a marelui-duc Baden, în care blocul liberal, alcătuit din partidul liberal, național liberal și social-democrat au dus o luptă plină de izbăvire împotriva blocului reacționar al clericilor și conservatorilor. Dieta a introdus o seamă de reforme democratice care au fost primite în țara noastră cu cea mai mare simpatie.

Ministrul v. Bodman, luând cuvântul în ziua din urmă, a răspuns celor cari văd în aceste reforme o menajare primejdioasă a social-democraților: «Să nu ne temem atât de mulțimea social-democraților, ci să primim cooperarea lor. Trebuie să i combatem când atacă monarhia și ordinea de stat, dar în fond e o mișcare socială de mare importanță».

Semnificativ e că principele moștenitor al președintelui Camerei seniorilor, a aprobat și a răspuns al ministrului, declarând că în cazul *galității voturilor va vota pentru proiectele blocului liberal*.

Marele ducat Baden e una dintre țările în care votul universal e introdus fără orice restricție de însemnatate.

„Situația românilor din Ungaria“

Supt titlul acesta ziarul »Reichspost« din Viena publică un interview pe care redactorul ei l'a avut cu d. Dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționali din Camera ungară.

Acest interview e un răspuns la un articol publicat de ziarul »Neue Freie Presse« din Viena, articol plin de informațiuni tendențioase despre luptele și chestiunea noastră națională. E în acelaș timp expresia opiniei generale că rezultatul negativ al campaniei electorale nu poate fi numit nici înfrângere și nici dezastru, pentru că numai în mică parte ni-se poate atribui nouă vina nereușitei.

Iată, în rezumat, declarațiile domnului Mihali:

Cu cea mai mare indispoziție am citit articolul publicat în »Neue Freie Presse« și a trebuit să mă mir foarte mult că, un ziar bine informat e în stare să se prezinte cu astfel de imposibilități despre situația românilor din Ungaria, înaintea publicului. Poate a făcut-o ca să aducă serviciul guvernului maghiar?

În cece privește activitatea parlamentară din 1905 a partidului național român, eu am intrat în parlament pe baza programului tradițional al partidului nostru și ca să realizăm cele cuprinse în programul nostru, având în vedere cunoscuta tendință a maghiarilor, cari năzdulesc a realiza înfrângerea unui stat unitar.

Ungurii au declarat războiul pe față. În războiul din urmă, însă, am ajuns la un rezultat multămitor, cece o dovedește și faptul că în alegerile actuale numărul voturilor noastre a fost de 3 ori mai mare ca în alegerile trecute.

Mai departe spune d. Mihaly că nu poate fi vorba despre naufragiul politicii românilor.

Puterea noastră nu stă în bunăvoința guvernului ci în popor care totdeauna ne a fost credincios.

Se spune că slăbiciunea noastră s'a constatat în urma incidentului parlamentar, provocat de către d. Vaida.

Tot astfel pot întreba: oare Héderváry de ce nu s'a putut apăra la 21 Martie, când unii deputați au aruncat asupra lui cu călimările.

Ziarul din Viena amintește despre unele neînțelegeri cari ar fi izbucnit în conferința națională. Aici vă pot spune că toate hotărârile s'au votat cu unanimitate.

Cu privire la partidul moderat d. Mihaly a spus următoarele:

Răspunsul este foarte ușor, și mi-l ușurează și mai mult discursul lui Tisza.

Guvernul maghiar nu vrea să știe de un partid al naționalităților sau de înfrângerea vre unui alt partid românesc, voind prin aceasta ca românii să intre în partidul guvernului, și să renunțe la unicul mijloc de apărare al intereselor românilor.

Tisza dorește ca românii să aibă aceiași soartă ca radicalii sărbi, cari după ce au intrat în partidul lui Justi, au fost numiți trădători.

Ceace se vorbește despre prelații noștri, nu este adevărat.

Contele Lonyai, Coloman Tisza și Desideriu

Szilágyi au încercat să înduplece pe protopopi să intre în serviciul guvernului, dânsii, însă, au refuzat categoric, deoarece n'au nici o influență asupra populației. În ce privește atitudinea lui Mangra, aceasta este indiferentă pentru mine, deoarece el nu va avea partizani. El nu va reuși să aibă vre o influență asupra populației române.

La întrebarea ziaristului, ce speranță are pentru viitor, d. Mihaly a răspuns: În viitorul îndepărtat pun speranțe, deoarece nimeni și nici odată nu s'a distrus un popor, nu i s'a răpit caracterul național, biserica, limba și cultura.

Noi sântem pregăliți pentru orice eventualitate, deoarece Tisza a declarat războiul pe viață și pe moarte. Eu sânt dispus să închei pace, însă pacea să fie cinstită.

Acum 30 de ani tatăl contelui Tisza ne-a amenințat că ne va stîrpi cu totul de pe fața pământului, și cu toate acestea noi a um sântem mai tari.

Contele Tisza trebuie să se gândească la aceasta.

Cuvântarea dlui dr. Șt. C. Pop rostită în ședința camerei dela 16 Iulie.

În ședința de Sâmbătă d. Dr. Șt. C. Pop, deputatul Șiriei, a rostit un lung discurs, drept răspuns la cuvântarea contelui Tisza. D. Pop a vorbit timp de 2 ceasuri și mai bine. Cuvântarea asta a făcut impresie foarte adâncă. Timp de sferturi de oră camera a stat, după spusa unui ziar unguresc, sub impresia lor zdrobitoare și a avut sentimentul rușinos că nu se poate apăra de acuze atât de grave.

Reproducem mai la vale discursul în întregime:

Ștefan C. Pop: În proiectul nostru de răspuns la mesaj, prezintat prin colegul Teodor Mihali am dat expresie convingerii noastre că această cameră nu exprimă părerea și voința poporului în treg, (*Protestări în dreapta*) parte pentru că lipsește de aici partea lui cea mare, (*Mișcare*) fiind exclus din granițele constituției, neavând vot, parte pentru că voința care s'a manifestat acum la alegeri, nu a fost liberă. Am spus prin urmare că menirea acestei camere nu poate fi, decât de a vota imediat necesitățile statului și pe urmă să legiuiască legea votului universal, egal și secret și să și curme orice lucrare. Am arătat că numai cu chipul acesta ar putea ispăși în fața țării atrocitățile și abuzurile săvârșite la alegeri. Am hotărât prin urmare că ne vom conforma acestor norme, atât la discuția mesajului, precum și la alte discuții, stăruiind asupra abuzurilor electorale și expunându-se păreriile despre votul universal.

Cuvântarea contelui Tisza ne-a schimbat însă hotărârea. Dânsul a ridicat în ședința de Marți o chestiune care nu este atinsă nici în mesaj nici în proiectul de răspuns la mesaj al comisiei parlamentare, e așa zisa chestiune națională.

Toată lumea a fost mirată cum a ajuns chestiunea asta în felul acesta neașteptat și subit, deși ea nu-l atinsă nici de mesaj, nici de răspunsul la mesaj. Dar, cercetând cauza acestui procedeu, toată lumea a făcut încheierea că e vorba de o veche apucătură a tacticii guvernamentale. E tactica tuturor guvernelor de a introduce în discuție o materie menită de a da alt curs atențiunii publice, în clipa când bănuiește că țara le va chema la răspundere. Și apoi chestia națională a fost pentru toate guvernele, mai ales pentru cele liberale un fel de șap emisar, Prügelnabe, adică noi am fost buni de bătaie de câte ori ele aveau o răfuală cu opoziția un-

gurească. Chestia asta a fost totdeauna pusă drept gogoriță pentru a speria și potoli opoziția, de câte ori guvernele doreau să scape de datoria răspunderii.

Domnilor, în felul cum contele Tisza a pus chestia în discuțiune, ea nici nu e actuală — precum voi avea onoarea de a dovedi. Dânsul stabilește de o parte teza cu termeni puternici, în cuvinte tunătoare, precum că ce trebuie făcut contra aștătorilor și se crede chemat a face asta, dar în acelaș timp el declară că în partea cealaltă a soluțiunii, nu se crede răspunzător și cere să o deslege acel cari se află la guvern în situație răspunzătoare. El a ridicat și a pus valurile în mișcare, dar nu a arătat și mat'a în care ele trebuie să se scurgă.

Dați-mi vote, dlor, să mă ocup în mod obiectiv cu chestiunea asta și să arăt amănunțit cât de greșite sânt temelile pe cari contele Tisza a așezat expunerile sale.

Nu va fi greu să arăt asta. Voi lua istoria documentară în mână și voi utiliza lucrările pe cari le invocați atât de des. Voi invoca constituția alcătuită de însuși Deák și marii săi colaboratori. Vă veți încredința că contele Tisza greșește dacă tăgăduiește dreptul de existență al partidului național și că este greșit contele spunând că chestiunea trebuie deslegată prin o pomană dată nemaghiarilor și că chestiunea se poate deslega în mod unilateral, fiind nemaghiarii zdrobiți politicește (*Protestări în dreapta*). Vă voi dovedi, d-lor, cu cuvintele contelui Tisza că a făcut asemenea declarații.

Németh Károly: Interventiv!

Șt. C. Pop. Nu mă voi îndelețnici cu istoricul chestiunii de naționalitate, dar voi stărui asupra părți ei de actualitate mai ales din vremile de după 48. E știut că diploma de Octomvrie recunoaște pe românii din Ardeal ca națiune. Vă potesc, d-lor să citiți expunerile lui Deák Ferencz despre Ardeal, scrise pe timpul când a fost vorba de votarea legii despre alipirea Ardealului la Ungaria.

Iată ce spune Deák: Având în vedere că în anul 1853 regele și dieta din Ardeal au recunoscut poporul, românii din Ardeal ca a patra națiune, românii revendică să li-se recunoască acest drept, această calitate cu prilejul înscrierii în lege a alipirii Ardealului. Și ce spune Deák pentru a potoli spiritele? Asigur pe români că dacă alipirea Ardealului se va vota, atunci — lucru foarte firesc — *legea asta va garanta toate drepturile lor câștigate și anume nu libertatea lor individuală numai, ci și cea națională. (Mișcare)*.

Iar dacă aceasta nu s'ar realiza, starea dela 1853 rămâne în picioare și ei sânt recunoscuți ca a patra națiune (*Mișcare*). D-lor au toate datele necesare la îndemână și dacă doriți să le controlați, poștiți, căutați în biblioteca camerei, unde se găsesc toate.

După aceste declarații liniștitoare s'a săvârșit alipirea Ardealului și după aceste principii s'a procedat la creierea legii de naționalitate. Citiți, vă rog, discursurile parlamentare rostite în parlament înainte de votarea legii și vă veți încredința că Deák și Eötvös au conceput altfel soluțiunea chestiei naționale, decât Dv. d-lor deputați. Aici s'a rostit însă un cuvânt, din partea deputatului Issekucz Gyözö, cumcă națiunea politică ungară e identică cu națiunea etnică ungu-rească. Dânsul a tăgăduit că națiunea politică ungară cuprinde naționalitatea ungu-rească, precum și naționalitatea românească, sârbească, slovacă etc. Și unguirii formează o naționalitate, după expunerile lui Deák. (*Mare sgomot și protestări în dreapta și în stânga*).

Németh Károly: Și românii sânt membrii națiunii unguere.

Șt. C. Pop: Legea asta a fost așezată pe baza egalității de drepturi și asta s'a exprimat și în titlul ei: »Despre egalitatea de drepturi a naționalităților«. În cuvântarea sa, Deák Ferencz a arătat că și cari sânt avantajile garantate în lege pentru unguiri și arată mai ales avantajile de limbă. În cursul discuției pe articole, când a

Gulere
și
Manșete.

Numai calitate bună.
Marca lanț.

SUC. EMMER FERENCZ
Welsmayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyadi

vorbii despre întrebarea limbii a dat de asemenea asigurări naționaliștilor, spunându-le că progresul democrației, al civilizației și modernizarea generală a vieții va aduce reforma procedurii orale, imediate și va aduce curțile cu juri și atunci procesele se vor judeca în limba naționalităților respective.

Aceasta-i geneza legii de naționalitate în urma căreia în anii 1868-69 și 1870 dispozițiile acestea s'au și aplicat, congregațiile dela comitate au adoptat limbile nemaghiarilor ca limbă de protocol, la judecătorile de prima instanță procesele se judecau în limba naționalităților respective, până când în anul 1873-74 a venit o nouă epocă care a făcut *tabula rasa* în domeniul justiției și au venit una câte una și celelalte legi cari au desființat aceste dispoziții salutare.

Vă întreb, domnilor, dacă recunoașteți că legea 44 din 1868 este o lege fundamentală și că ea e rezultatul unui acord între Suveran și cel mai bun bărbat de stat unguri, ca o recompensă pentru drepturi pierdute de români prin alipirea Ardealului, vă întreb dlor este cu putință de a desființa și aboli legea asta prin circuli și prin alte legi? (*Glasuri din stânga: Prin alte legi da!*)

Șt. C. Pop: Legile fundamentale nu e obicei să le scoți din uz. (Voci în dreapta: *Nu sânt legi fundamentale!*), dar dacă da, de ce nu o desființați? De ce nu recunoașteți că e scoasă din vigoare? Dimpotrivă, de câte ori voiți să dovediți cât de fericite sântem noi naționalitățile din Ungaria, vă referiți la legea aceasta. (Zgomot în dreapta). La ea se refer publiciștii D-voastră: naționalitățile calomniază, dovadă legea aceasta care se execută în toate amănuntele ei! — Aceasta o spune și contele Malláth în opera sa *Res hungaricae*. Străinătatea trebuie indusă în eroarea că această lege se execută, deși nu e așa!

O voce (în centru): Du-te în Basarabia!

Șt. C. Pop: Eu rămân! Intre noi sânt mulți, a căror familii și-au câștigat mari merite pentru patrie.

Contele Tisza încearcă să dea acțiunii sale un colorit de acțiune împăciuitoare. O apucătură veche.

Bărbați cu nume mare, cari ocupau poziții înalte în viața publică, atât în urma averii cât și în urma științei lor, în repezite rânduri și-au dat osteneala să rezolve chestiunea aceasta, dar nu s'a găsit nici în sânul partidului liberal un singur deputat național care să nu fi pus în fruntea postulatelor executarea dreaptă și loială a legii naționalităților. Mă refer numai la Iosif Gal și răposatul Miron Romanul. Acțiunea lor a fost aprobată și de ministrul președinte de atunci, Coloman Tisza, dar numai cu vorba, nici odată cu fapta. N'a făcut niciodată nimic, ca acțiunea aceasta să fie îmbrățișată în mod serios.

Cum ni-se prezintă după toate aceste contele Tisza? Afirmă că partidul național a eșit din luptă înfrânt și că acest partid grozav, a perit de pe suprafața pământului. (Sgomot. Voci în dreapta: Agitatorii!) Afirmă că a sosit vremea să ne înțelegem și să stabilim condițiile; prima condiție e înăsprirea codului penal. (Aprobări în centru.) Intre D-voastră, domnilor, sânt și juriști cari știu ce va să zică agitația, cari știu cât de elastică e noțiunea această. Și contele Tisza vrea să înăsprească codul penal! Alții, înaintea mea, au spus cu mai multă competență că pe această cale nu se pot tămădui relele. O spune însă însuși contele Tisza când afirmă în altă parte a discursului său: «Iar chestia aceasta nu se poate rezolvi prin mijloace de forță; această chestie se poate rezolvi numai prin înțelegerea sufletelor și-a inimilor.»

O voce (în stânga): S'a adresat bunului popor!

Șt. C. Pop: Poporul acesta bun vi l-am lăsat vreme de 30 de ani. Vă întreb acum: Ce ați făcut pentru el și cu el?

Cuvintele din urmă ale contelui Tisza dovedesc că s'a speriat și el de leacul pe care l-a recomandat nouă tuturor. (Sgomot).

Domnilor deputați, dați-mi voie ca eu care am luat parte activă în mișcările naționale și cunosc bine și societatea ungurească; ca unul care am umblat totdeauna și voi umbla și în viitor pe calea dreaptă, să citez un ministru din vremea procesului memorandumului. În acel proces au fost im-

plicați 25 de bărbați, elita societății românești, și la dezbaterea lui în Cluj a asistat aproape 40.000 de români, bărbați despre cari nu se putea spune că sânt agitatori ordinari. Intreb pe cei cari își aduc aminte de acest proces, dacă străinătatea a aprobat acest proces? (Sgomot). Oare noi am calomniat Ungaria sau acest proces a dovedit lumii că în Ungaria, sânt stări nesănătoase? (Mișcare). Mulți, prea mulți au numit acest proces o nenorocire.

Și nici n'a avut vre-uu efect. Dimpotrivă. În fațoliul ministerial dela interne ședea atunci Hieronymi care, după proces, a făcut un turneu prin Ardeal, dar în toate cercurile a fost primit cu cea mai mare răceală. Și să-mi dea voie contele Tisza să declar că și noi avem mândrie națională, că trăim în această țară ca popor cinstit, muncitor și credincios și am apărut această țară alături de D-voastră (Voci: țara ungurească!)

Repet, domnilor, după procesul memorandumului dl minisztru Hieronymi a pornit în Ardeal ca să împace țara și atunci i-a venit ideea că acest comitet și partid resistent trebuie desființat cu interpretarea rabulistică a legilor. Pe ce bază de drept ar fi putut-o face? Dela 1861 încoace, ba chiar și în 1848 au fost deputați români cari au luat parte în luptele pentru independență — și ungurii întotdeauna au recunoscut dreptul de existență al partidului național român. Chiar și mai mult, în 1869 când românii discutau pasivitatea, însuși Deák Ferencz a zis atunci (citează): «Aș socoti ca mare nenorocire dacă românii n'ar lua parte la alegeri, pentru că numai în frățescă înțelegere se pot rezolvi marile chestiuni și nu vreau ca din acest parlament să lipsească o singură particică a constituției». (Aprobări în dreapta).

Telegdy József: Și noi o spunem aceasta!

Szász Károly: Și Tisza o spus lucrul acesta!

Șt. C. Pop: Deputații aceia erau deputați ca și noi, cu mica deosebire că erau și mai intransigenți și mai radicali în cererile lor naționale. Am socotit că e nevoie să stăruesc pe lângă aceste amănunte, fiindcă contele Tisza a voit să săbătorească înfrângerile noastre, apelând la toate partidele să se ridice de asupra vederilor înguste de partid, fiindcă e vorba de o chestiune mare, după evenimentul fericit că agitatorii și partidul național s'au întors din campania electorală înfrânți.

Noi cești de aici sântem deputați aleși conform legilor. D-voastră veți ști că noi n'avem avere și nu dispunem nici de forțele ce ni-se atribuie.

Mártonfiy M: Dar băncile?

Șt. C. Pop: Nu doresc ca d. deputat să aibă pe o zi măcar numai atâtă cât am primit eu viața întreagă dela bănci. Chiar unul dintre deputații care șade în mijlocul D-voastră a afirmat într'un studiu al său că eu, în calitate de jurisconsult sau director al unei bănci din Arad, aș fi primit mil de coroane, în vreme ce eu niciodată n'am fost nici jurisconsult, nici directorul vreunei bănci. Iată cum sântei informați și totuși nu vă siliți a vă referi mereu la băncile noastre.

Înainte de toate dați-mi voie să resping o acuză gravă, ce ne aruncă în față contele Tisza, când ne adresează cuvintele (citează) «...ca'l vor să dovedească această credință specifică păstrând pentru națiunea maghiară ură și urzind împotriva ei comploturi și asinate murdare» (Voci: Are dreptate! Voci în dreapta: Nu la adresa D-voastră zis!)

Dați-mi voie, apostrofările aceste ne-au fost adresate nouă!

Domnilor deputați, citatul acesta vă va spune că noi cu drept cuvânt respingem aceste cuvinte. Protestez împotriva lor cu toată energia; protestez în numele soților mei de luptă din parlament, în numele celor cari au candidat la alegeri, și în numele întreg poporului românesc. (Mare sgomot. Strigăte în dreapta: Cine te-a în-sărcinat?)

Cuvintele acestea sânt o provocare declarată și nu vor putea promova acțiunea de înțelegere. Cel care afirmă astfel de lucruri nu poate să viească binele statului ungar (sgomot)! Cel care judecă evenimentele nepreocupat, va găsi în alegerile recente o categorică desmintire a acestor afirmații. Noi am pus candidați în cercurile în cari aveam majoritatea. Dar în ce privește cercu-

rile cu minoritate românească, spus-am oare noi alegătorilor români, să nu voteze cu candidații unguri? Nu, domniilor deputați. În manifestul nostru electoral am spus că în cercurile unde n'avem candidați români să voteze cu candidații cari doresc democratizarea Ungariei și introducerea votului universal egal și secret (Mare sgomot în dreapta).

În cursul alegerilor am arătat că am sprijinit chiar și partidul care din punctul de vedere al Vienei e considerat ca cel mai radical. Și, de toate aceste, dumneavoastră condamnați fără să judecați. Pe de-o parte ne învinuiți că sântem iredențiști, pe de alta că facem ochi dulci la Viena, — cu toate că reprezentanții aristocrației ungurești au încunjurat Viena aceasta cu un zid chinezesc încât cu greu mai poate străbate cineva până acolo (ilaritate). Să vreți chiar, prin urmare, și tot n'am putea țese intru la Viena.

Noi, pentru a nu ne expune învinuirii că urim pe unguri am sprijinit toate partidele ungurești (ilaritate) și — durere — am sprijinit pe alocuri și membri partidului guvernamental. (Sgomot în dreapta). Repet cu durere, pentru că noi în ciuda ordinațiunii dlui ministru Hieronymi dispunem de-o organizație disciplină și a căgătorii noștri execută îndrumările ce le primesc.

Am sprijinit, dară, partidul independent și am sprijinit chiar și candidații cu principii democratice al partidului guvernamental (ilaritate mare) ca nimeni să nu se poată învinui că noi li urim pe unguri (ilaritate). După experiențele făcute supt coaliție, a fost legitimă năzuința noastră de a sprijini acele partide, despre cari eram conșvinși că aderă la votul universal și vor da mâna de ajutor la rezolvirea marelui chestiuni care trebuie să ne preocupe pe toți. Noi n'am încheiat carteluri cu nimeni și n'am avut nici o îndolă asupra persoanelor pe cari să-i-le sprijinim. Ne am procedat sincer și n'am avut în vedere decât binele țării.

Nu e drept că noi am fi aruncat în popor mânia urei. Mă refer la toți candidații să spun cine a auzit ca vreunul dintre noi să fi agit împotriva ungarilor? Da, am agit împotriva domniei de clasă, am agit împotriva sistemului care ruinează Ungaria și cetățenilor le dă în mîta tologul pribegiei, am agit împotriva sistemului corupt căruia voim să-l punem capăt cu ajutorul poporului unguresc.

Contele Tisza a făcut tot ce i-a stat în putință ca să ne învingă (Sgomot). A triumfat și ne-a învins. Vă întreb însă, domnilor deputați, duelul acesta luptat-am oare cu arme egale, armele cari ni-au doborât fost-am oare curajul. La întrebarea aceasta d. cavalier ne-a răspuns așa fi fost imbecil, dacă așa fi fost cu rezervă alegerea a-melor împotriva D-voastră! (Sgomot și vociferări în dreapta). Răspunsul acesta expune toate. Ne au doborât prin volnicii, ne-au asuprit alegătorii pe vremea campaniei și l. prigonesc acum.

Csuzy Pál: Ce ați făcut la Făgăraș?

Șt. C. Pop: Eu singur am denunțat mai bine de 40 de cazuri în cari jandarmeria în mod șelesc au schingiuit poporul.

Farkas Pál: D-ta ai fost ales cu mâna!

Șt. C. Pop: Nu despre cercul meu e vorba!

Csuzy P.: Ce ați făcut la Făgăraș?

Șt. C. Pop: Noi nu sântem învinși, pentru că contele Tisza a învins, ci volnicia și teroarea cari au pătat cu acest prilej și autoritatea statului ungar. Nu e nevoie ca eu să le expun aceste străinătăți; sânt și între D-voastră dese cari ar avea ce să povestească despre aceste alegeri și dacă ar fi sinceri ar mărturisi că la alegeri ca cele de acum n'au mai avut loc în Ungaria.

Contele Tisza crede că va rezolvi chestiunea naționalităților înlăturându-ne pe noi și afirmând că nu noi sântem adevărații reprezentanți al poporului; ne prezintă ca pe niște deputați cari mai în urma unei întâmplări norocoase am ajuns în parlament: azi am venit și mâne plecăm, și apelează la elementele așezate, la clerul înalt la cărturarime. Are voie s'o facă, noi nu-l ținem în cale. Să nu uite însă contele Tisza că bine-

românească gr. ortodoxă și gr. catolică sânt bi-serici naționale; să nu uite că aceste biserici au istorie și tradiții; că în fruntea lor au muncit oameni venerați și că clerul nostru înalt niciodată nu se va preta la înfrângerea intereselor noastre naționale. (Mișcare. Vot în dreapta: Nici nu o vrem!)

Și ar face bine contele Tisza dacă nici nui-ar mai invita pe prelați în șirul luptătorilor. Să rămână pe tronul lor curat, să rămână în cercul lor de activitate, muncind pentru promovarea culturii religioase și morale a poporului încredințat păstoririi lor sufletești. Să nu se amestece în politică, pentru că politica e o meserie îngrată mai ales pentru cel ce vrea să fie reprezentanți dezinteresați ai poporului lor. Să lăsăm prelații pe pe amvon și în școală. (Aprobări vii în dreapta).

Eu în partidul guvernamental descopăr anumite contradicții (Contestări în dreapta). Văd două curente puternice: văd adevăratul liberalism, năzuința spre democratizarea Ungariei și văd elemente reacționare. Nu numai eu fac diagnoza aceasta ci au făcut-o și alții, o puteți face și d. v. O contradicție voi țintui numai decât. Nu e vorba de reforma electorală ci de reforma codului penal în ce privește procesele de agitație. D. ministru de justiție e de părerea — sau cel puțin a mărturisit până acum părerea aceasta — că uneori se pot publica articole agitatorice cari nu trebuie urmărite; că de multe ori articolele acestea sânt efluxul unei juste și legitime revolte. Și pentru a da dovadă despre ideile sale liberale, a casat o serie întreagă de procese de presă. Iar acum vine contele Tisza și afirmă că nu sântem destul de severi și că trebuie să reformăm codul penal înăsprindu-l și lărgind cadrele agitației și asupra invitațiilor la întruniri și a înșși întrunirilor. În chipul acesta am ajunge încât roțirea ochilor ar putea fi considerată ca agitație și tot agitație ar fi și întâlnirea alor doi oameni pe stradă. Pe baza aceasta statul ar avea puțința de-a pune la răcoare »agitatorii« când i-ar plăcea. (Sgomot).

Cu drept cuvânt să poate afirma că partidul guvernamental are două vieți. În ce privește votul universal, mulți au declarat, asemenea contelei Tisza, că nu vor votul universal și alți mulți au declarat că-l vor în mod sincer.

Kelemen Samu: Tot asemenea contelui Tisza! Asta-i minunea (Iaritate. Sgomot în dreapta).

Șt. C. Pop: Să nu vă mirați, deci, dacă noi nu ne știm dumiri asupra partidului guvernamental. Vrem să știm alături de cine vom avea să muncim, ca să știm stabili responsabilitățile.

În ce privește chestia naționalităților, ne găsim tot în fața alor două contradicții mari: d. ministru-președinte mărturisește alte vederi ca d. contele Tisza. Voci: N'a făcut nici o declarație). Eu știu că a făcut. Când a intrat în tratative cu președintele partidului nostru n'a fost atât de neîmpăcat față cu noi, cum a fost aici contele Tisza.

Polónyi Géza: Ați cerut 15 mandate:

Șt. C. Pop: Contele Tisza, ca să cucerească simpatia pentru politica sa de naționalitate, deși nu oferă nici o soluție serioasă, se aventurează în sfera politicii de mare putere și găsește legături strănse cu istoria universală și ajunge la concluzia că existența Ungariei e o chestie de existență pentru statele din Orient și că independențelor e tot atât de importantă pentru Ungaria, ca și libertatea și independența pentru statele din Orient. Admit lucrul acesta, însă dacă voim să ajungem la concluzii logice să nu pierdem din vedere evenimentele istorice. Când vorbește despre politica de expansiune a dinastiei habsburgice și se oprește la câteva momente din epoca lui Carol III, Maria Terezia și Iosif II, — cred că pornește din premise false. Epoca de-atunci, cum întreg veacul al XVII-lea a fost preocupată de alte idei și imperiul habsburgic pe-atunci era socotit ca protector al popoarelor din Orient împotriva muzulmanilor (Sgomot în dreapta).

Imperiul habsburgic n'a fost călăuzit de idei de căutare și înainte de toate nu e adevărat că politica aceasta de expansiune s'ar fi născut în sufletul poporului unguresc, pentru că opinia publică ungurescă era potrivnică chiar și ocupației. Dinastia habsburgică și-a pierdut însă marea influență ce-o avea asupra Orientului, unde multă

vreme a fost protectora creștinătății. Vă atrag luarea aminte asupra congresului slav care a avut loc la Sofia, unde congresiștii au peregrinat la monumentul țarului Alexandru pentru a-l slăvi amintirea. Datele aceste nu se prea împacă. Admit bucuros că Ungaria a avut simpatii pentru România, dar socot că tot atât de adevărat e că și România a nutrit aceleași simpatii pentru Ungaria. Vă aduc aminte numai de vremile după 48, când 4000 de unguri au emigrat în Moldova și acest mic stat nu numai nu l-a extradat guvernului austriac, ci le-a dat și leafă, făcându-le cu puțință traul.

Domnii deputați, concluzia firească e că dacă România aceasta e liberă și independentă, contele Tisza n'are dreptul să-i făgăduiască meritul de-a-și fi câștigat independența aceasta cu prețul sângelui vărsat de mil de voinci supt un căpitan viteaz. Iar când după armistițiul dela Drinapole, s'a adus în discuție planul Rusiei de-a i-se răpi României Basarabia în schimbul Dobrogei, nici una dintre puterile signatave nu a sărit întru ajutorul României, care voia să-și apere drepturile chiar și cu arma. Și România cu toate jertfele aduse, a trebuit să renunțe la integritatea sa teritorială. Sfatul acesta i-l'a dat chiar și monarhia austro-ungară (Sgomot prelung).

Preș: Linște, domnilor.

Șt. C. Pop: Iată evenimentele istorice în adevărata lor lumină.

(Sfârșitul va urma).

Aplanarea conflictului româno-grec.

— Raport oficial. —

Comandantul vaporului »Impăratul Traian«, d. maior C. Periețeanu a prezentat guvernului român următorul raport despre satisfacția Greciei pentru vandalismul din Pireu:

Îndată ce vaporul a fost ancorat și legat la locul obicinuit, căpitanul portului Pireu a venit la bord și mi-a fost prezentat de agentul nostru din localitate, pe puntea superioară a vasului. Introducându-l imediat în cabină, mi-a exprimat regrete pentru incidentul petrecut.

Am răspuns că voiu comunica aceasta guvernului meu și că pentru o mai mare fidelitate a reproducerii termenilor în cari s'a exprimat îl rog să repete cuvintele sale. Iată aceste cuvinte: Je viens vous exprimer mes regrets et ceux du gouvernement qui a déjà d'ailleurs, exprimé ses regrets au gouvernement roumain pour l'incident qui a eu lieu sur votre bateau; vous assurer que les coupables seront punis, que dans l'avenir la sé curité de vos bateaux sera garantie, et que des faits pareils ne se renouvelleront plus. După aceasta mi-a anunțat că în aceeași zi, de dimineață, a fost prins dezertorul luat cu forța pe pe vapor, dar că nu i s'a stabilit identitatea și că vi fi adus la bord îndată ce identitatea sa va fi stabilită; apoi a părăsit vasul.

După câteva minute a sosit la bord E. S, d-l ministru plenipotențiar al Italiei, marchizul Carlotti, pe care l-am primit cu toate onoruriile convenite ridicând pavilionul italian la catarag. Pe când mă întrețineam cu E. S., căpitanul portului sa reîntors și mi-a spus că omul prins azi dimineață nu vrea să vorbească de loc, ast-fel că nu i-se poate stabili identitatea, dar că se crede că este dezertorul nostru. I-am propus atunci să-l aducă la bord, unde va fi recunoscut de oamenii noștri, ceea ce a și acceptat. La această nouă întrevvedere asistând marchizul Carlotti, căpitanul portului, mi-a exprimat din nou și față de E. S. regretele sale și ale guvernului elenic.

Puțin după aceasta dezertorul a fost adus și recunoscut de echipagiul nostru. Întrebându-l dacă în adevăr el este Zisiade, dezertorul luat de la

bord acum patru săptămâni, mi-a răspuns imediat că în adevăr el este. I-am comunicat atunci, conform ordinelor d-v, că este liber la bord, liber a debarca unde va voi afară de Pireu și că în fine chiar în țară va fi liber.

După aceasta ministrul Italiei și căpitanul portului au părăsit vasul pe rând, iar noi am ridicat ancora și am plecat la ora 12 jum. ziua, terminând ast-fel misiunea ce ni s'a încredințat.

Pe cînd mă aflam încă în portul Pireu, am auzit că dezertorul Zisiade ar fi fost bănuț ca părtaș la o crimă comisă în timpul șederii sale în Grecia. Nici căpitanul portului, nici vre-o altă autoritate elenică nu m'au încunoștințat însă despre vre-un asemenea fapt.

Dezertorul a debarcat la Constanța.

Comandantul vaporului
»Impăratul Traian«

Presă României despre discursul contelui Tisza.

Părerea dlui Iorga.

Sub titlul *Discursul cel »mare« al lui Tisza*, d. Nicolae Iorga scrie în »Neamul Românesc«:

»Tutorul guvernului unguresc, Tisza, a vorbit în cameră pentru a lovi în naționalitatea românească și a lauda statul român. Ba chiar s'a oferit să ne garanteze existența dacă i am sacrificat existența fraților noștri.

Mulțămim. Noi vrem altfel. Vom păstra existența noastră, și vom garanta prin aceasta existența fraților noștri.

Iar lui Tisza nu înțelegem ce i am putea garanta în aceste condiții decât, doar Ungaria (intangibilă în marginile puste).

Nădăjduim că va fi satisfăcut. E cel mai mare lucru pe care i l am putea da, după atâta cinste ce ni-a făcut și atâta folos ce putem avea dela aânsul.

L'Independance Roumaine.

Nu putem înregistra cu aceeași bucurie cele ce citim în *L'Independance Roumaine*, oficiosul francez al guvernului român, merit să fie citit și în străinătate. Ziarul din București face în articolul său de fond rezumatul discursului lui Tisza și numai pe urmă, după ce citase pasajul în care el aduce elogii înfloririi României continuă astfel:

Aceste aprecieri măgulitoare vor găsi fără îndoială un răsunet la noi și d. Tisza e un om politic prea serios spre a afișa de o parte intransigentă absolută și de altă parte un larg spirit de împăcare.

»Pester Lloyd« comentând discursul constată că Ungaria ar putea privi cu mai multă încredere dezvoltarea ei politică și națională, dacă s'ar reuși să se câștige devotamentul naționalităților pentru ideea de stat unguresc.

Foaia ungurescă adaugă că cetățenii de limbă nemaghiară se vor bucura în cazul acesta — bineînțeles — de mai multă libertate în cultura vieții lor etnice și în cultura lor individuală. Contele Tisza — mai zice confratele nostru, a făcut opera de sămănător. Viitorul va arăta dacă răsădul a prins în pământ și de va aduce roadele nădăjduite.

Din parte-ne nu putem decât să privim cu *vie simpatie* orice evoluție sinceră către politica de loială înțelegere și de roditoare conlucrare între statul unguresc și elementul românesc.

Informația »Secolului«.

Citim într'un ziar din București că articolul de mai sus a fost desmînțit de alt ziar liberal, mai puțin oficios, de »Secolul«. Iată ce spune acel ziar despre afacerea asta *Seara*:

»L'Independance Roumaine« și »Viitorul« au publicat articole de mulțumire pentru prelinsele accente împăciuitoare ale discursului și pentru

asa zisele »Simpatii« ale maghiarilor față de România, deși Tisza declară categoric, că »politica maghiară ar fi scutul cel mai putaric al neamului regatului român!...«

Până și un ziar guvernamental ca »Secolul« s'a alarmat de această atitudine nechibzuită a presei oficioase și în numărul său de astăzi publică următoarea informație:

»Credem a ști că în cercurile noastre politice hotărâtoare apelul pasionat al contelui Ștefan Tisza pentru »o împăcare vecinică româno-maghiară« a fost primit cu neîncredere»

»De altfel se știa dinainte că dl Tisza va face acest apel și tocmai fiindcă se cunosc cu lisele discursului său, sânt îndoieli mari în privința sincerității apelului făcut.»

Situația politică.

Demisiunea banului Croației.

Banul Croației d. Tomasich și-a dat ieri demisiunea. Intorsătura aceasta neașteptată a agravat mult criza croată. În cercurile guvernului unguresc se crede cu toate acestea că acțiunea croaților și a banului e o simplă tactică spre a stoarce concesiuni pentru croați. Se crede că croații vor să se justifice în fața alegătorilor dacă mai târziu vor ceda din pretențiile lor, invocând că au provocat o criză, dar că în ciuda nu au putut obține nimica.

E probabil însă că criza e serioasă și că coaliția serbo-croată vrea să provoace o criză din care să iasă biruitoare și înlăturând partidul »național« să ajungă singură stăpână în Croația.

Guvernul unguresc are temerea că croații vor începe obstrucția în cameră. D. Khuen a plecat la Ischl unde va fi primit de Soveran și-i va raporta despre criză.

Din Cameră.

În ședința de azi, Luni, s'a continuat discuția la adresă. Au luat cuvântul deputații populari Zelenyák János și Szmrecsányi György, cari amândoi au atacat guvernul și au înșirat o serie lungă de volnicii electorale.

Din discuția aceasta reținem un mic pasaj idilic caracteristic pentru țaria de principii ale deputaților unguri.

Szmrecsányi îl atacă pe inspectorul școlar Koszka Mihály, care sub guvernul coaliției a muncit cu același zel pentru candidații independenți, cași acum pentru candidații guvernului.

Voci (în dreapta): Cuminte om!

Perczel D. (cătră Szmrecsányi): Și dta ai fost mai înainte liberal. (Ilaritate.)

Szmrecsányi: Da, am fost liberal, dar la alegerile din urmă am spălat pentru totdeauna rușinea de-a fi făcut cândva parte din partidul liberal. (Sgomot.)

Deputatul Szmrecsányi a vorbit până la orele 2. Ședința următoare va avea loc mâine, Marți.

Declarațiile contelui Andrassy.

Budapesta 18 Iulie. Conte de Andrassy a declarat unui ziarist că nu are de gând să intre în partidul guvernamental. Conte de nu-l de acord cu d. Khen în privința chestiilor militare. De asemenea nu consimte cu el în punctul reformei elec-

torale, căci nu și o poate închipui fără pluralitate, fiindcă în cazul acesta țara ar ajunge la piele. Cu toate acestea, el nu va participa la discuția mesajului. Întrebat dacă are de gând să înființeze un nou partid 67-ist, a spus că de ocazională nu a făcut nici un demers în scopul acesta.

Debandada ungarilor din Vârșeț.

Budapesta, 18 Iulie. Președintele partidului național al muncii din Vârșeț, Dr. Seemayer publică o declarație care oglindează supărarea și disperarea ce a cuprins ungurii la știrea că va fi a treia alegere la Vârșeț. Iată declarația:

La știrea că Dr. Láng Lajos optează pentru mandatul din Dobrișin și că va avea loc a treia alegere la Vârșeț, pangermanii au ridicat din nou steagul lor și au pus candidatura lui Heegn, pe când sârbi radicali vorbesc de candidatura lui Barabás Béla. Comitetul executiv al partidului muncii se declară că în astfel de împrejurări dizolvat și dizolvă partidul local, neavând de gând să expue pe alegătorii unguri la a 3 a sau a 4 a alegere și lasă terenul liber pentru pangermani și sâbilor radicali! chiar și în privința administrației municipale căci observă că guvernul nu acordă nici un sprijin acțiunii patrioțe de acolo și arată aceiași indiferență ca și guvernele precedente.

Sufletul ungarilor de aici e plin de îngrijorare, căci valurile agitației pangermane vor cuprinde tot sudul țării, iar ungurii cu puterile lor nu se vor putea împotrivi acestui mișcări.

Călătoria artiștilor români în Bucovina.

Liciu s'a întors din Bucovina. S'a întors tot așa de modest cum plecase. Nu l-a știut nimeni când s'a dus și nimeni nu l-a știut când s'a întors, cu auxiliarii săi, așa de bine aleși, între cari a venit cu bucurie să ia loc acea glorie — glorie vie și strălucitoare, vă rog, d-voastră toți cari credeți că talentul se pensionează, pentru ca mediocritatea să fie locuri prime! — care, e doamna Aristița Romanescu. Și-au luat locul cu toții în obișnuita viață din Regat, și nimănui nu i-a părut rău că la Gara de Nord nu așteptau societăți cu steaguri și coruri gata să înalte imnuri înaintea celor cari câștigaseră o biruință așa de mare pentru cultura românească.

Și e, de sigur, un semn al vremurilor, o dovadă de educație morală a neamului, de înfrângere a vechiului egoism sgomotos și veșnic nemulțămît, felul discret, lipsit de orice pretenție și paradă, în care s'a făcut această călătorie sporinică a artei, ca și cum n'ar fi fost vorba decât de o excursie de plăcere ori de o razie de câștig într-o provincie austriacă, vecină cu țara noastră și unde se află români gata să plătească pentru a vedea teatru românesc.

Am zis că e o mare biruință a culturii românești această călătorie. De sigur că așa e. Întâi o biruință asupra noastră, asupra necunoașterii de noi înșine, asupra izolării care ne desparte, asupra lipsei de încredere în valoarea noastră și în străduințele noastre cele mai înalte. Citiți nici nu știau acolo în Bucovina că la București munceste de ani de zile, desăvârșindu-și arta superioară, un anume Petru Liciu, care, putând fi deputat și conducător politic prin originea și studiile sale, s'a făcut actor, nu din dorința aplauzelor, de care și azi pare că fuge, nu din setea unor plăceri pe care le desprețuiește, ci din con-

știința că e dator a servi în acel loc, unde e chemat o vocație, cultura neamului său? Culte domnișoare de societate bună care, la Cernăuți, se mirau cum acest Liciu îndrăznește a se înfățișa publicului după cine știe ce »Mighilescu« local, reprezentau atâtea din persoanele din claselor lor și cu pregătirea lor pentru a înțelege lucrurile românești.

O biruință am câștigat și asupra străinilor. Liciu ușor a ne calomniat între ai noștri cari i-au crezut prea des, atunci când nu sântem de față. Ei bine, data asta am venit! Prin Liciu am dovedit ce putem în această artă, pe cum cu alte prilejuri le-am dovedit în alte domenii ale artei. Și critici germani, evrei din Capitala Bucovinei au trebuit să recunoască, ori cât i-ar fi durut, că aici nu e numai bunăvoință și entuziasm național, ci o formă înaltă a producțiilor spirituale omenesc.

Birouitorul a fost asemănat, aici chiar, cu Milo. Samănă cu dânsul în multe privinți ca artist. Samănă în a și supt raportul condițiilor în care s'a născut și s'a dezvoltat artistul, supt raportul scopurilor ce are în vedere cu munca lui. Încă odată, avem un tânăr din casa stăpânitoare, care jertfește tot pentru teatru. Avem pe unul care vine în lumea teatrului stăpân pe cultura românească a timpului. Și în teatru vede, pe lângă idealul său un mijloc de îndreptare a contemporanilor, de întărire a neamului prin gustarea împreună a acelorași mulțămiri artistice. La el ca și la Milo rămâne totdeauna un om care duce de mână pe artist. Și omul acela e o inteligență distinsă, o inimă caldă, o conștiință care se luptă pentru a trezi și întări conștiința altora. Altfel n'ar fi ajuns în cale, ca pelerin pișs, la Putna, unde, cu câțva timp înainte, ingenuchise în rugăciune, fără să-l fi învățat profesorii săi ori să-i fi spus ceva domnii dela Curte și mai ales aristocrații săi preteni, un viitor rege românesc.

Liciu a arătat un drum. Iși va aduce a minte de dânsul pentru a-l face din nou. Alții, cari au voi să-l urmez, trebuie să caute întâiu dacă au sufletul său. Altfel nu vor avea aceiași izbândă.

»Neamul românesc«.

N. Iorga.

Cea din urmă scrisoare a lui Johann Orth.

O legendă spulberată.

Zilele trecute s'au făcut din partea familiei imperiale măsurile necesare pentru declararea de mort a fostului arhiduce Iohann pe urma cărui a rămas o avere de patru milioane de coroane. După aceste demersuri dacă cel somat nu da semne de viață, în reslimp de un an sentința se dădică la valoare de drept.

Se știe că arhiducele Johann Orth — membru al casei domnișoare de Habsburg — a preferat să renunțe la rangul său de arhiduce, ca să se poată căsători cu actrița Milli Stuhl cu care a plecat apoi în America pe un lăcut al său. De atunci sânt aproape douăzeci de ani și nu s'a primit dela el nici o știre. Mulți credeau că s'a prăpădit, alții însă explicau dispariția lui cu totul altcum.

Cea din urmă știre dela arhiduce s'a primit din Buenos-Ayres, capitala Argentinei. După această știre Iohann Orth a plecat cu yachtul său ca să înconjure »Țara de foc« pentru că

Numai trebuie să vă comandați mobile din Budapesta pentru că dela **Székely și Rét**

se capătă **garnitură întreagă din lemn masiv pentru aranjarea dormitoarelor și constă din** fabricanți de mobile în Marosvásárhely,

2 dulapuri, 2 paturi, 2 dulapuri de noapte cu marmoră, 1 spălător cu marmoră și cu oglindă pentru suma de 360 coroane.

Mare economisire în spese de transport, pentru că întreaga garnitură se expediază franco conformă tocmelii separate, în oricare parte a Ardealului.

În provincia la dorință prezentăm în persoană bogata noastră colecție de mustre și servim cu prospecte și cu desene. — Să fim atenți la firmă!

ajungă la Valparaiso în Chile. De atunci nu se mai știe nimic de el. Probabil să fi fost înghițit de valuri cu yachtul său ușor care nu putea rezista elementelor mai ales în această parte a oceanului, unde apa e în continuă agitație și ascunde la fiecare pas colțuri primejdioase de stânci și bănci de năsip.

Lumea însă nu s'a mulțămît cu această soluție atât de ușor de înțeles, ci fiecare a dat o explicație dispariției arhiducei, așa că mai ales în timpul din urmă circulau adevărate legende despre el. Se zicea anume că s'ar fi retras în puștiurile Americii de-sud unde și-a durat o fermă și trăiește mulțămît și departe de semenii lui, fără să mai dorească să vadă pe cineva. În fiecare an circulau zvonuri că azi arhiducele a fost văzut de cutare în vre-o parte a Americii, po mână dincolo, și așa mai departe, așa că fantazia publicului e a în continuă iritație.

Ziarul »N. Fr. Pr.« însă publică în numărul său de ieri o scrisoare din care se poate reduce că arhiducele s'a prăpădit cu tot cu yacht și oamenii ce-l avea cu sine, căci după cum se știa de mai înainte, arhiducele avea de gând să-și urmeze drumul tot pe apă înfrunzând primejdii uriașe, deși iar fi fost cu mult mai ușor să treacă pe uscat drumul dela Montevideo până la Iquique. A și plecat în 20 Iulie 1890 cu intenția să încunjure cel mai extrem punct al Americii de miază zi, Cap Horn — și cu opt zile înainte de plecare a scris următoarea scrisoare:

Porto La Plata, 12/VII 1890.

Onorate ale doctor,

Nu pot pleca fără să-ți comunic că până azi, cea din urmă zi petrecută pe coasta Argentinei, n'am primit dela d-ta nici o știre. N'a sosit poste restante nimica nici în La Plata ori Ensenada, dar nici în Buenos-Ayres o-i la consulat. Îți poți închipui ce însemnătate ar fi avut pentru mine o scrisoare dela d-ta. Nici din Gnuendeu nu mi au sosit scrisori. Aici cea o chestie în titigin a mlezuinei mele, respective îngrădirea dea lungul noiei străzi Ischl, pe care ca o chestie de ordin local am predat o notarului Dobler. Te rog să faci bine să te interesezi de aranjarea cauzei predate lui Dobler.

Mă tem că sânt și acum proprietarul casei din Viena Goldsmid strasse 4. Din contră, îmi mulțumesc mult și cred că conform cererii mele ai în trebuințat prețul obținut, pentru acoperirea datoriei ce am la d-ta, iar restul l'ai depus la, Banque Tribourgoise din Tribourg (Elveția).

Călătoria a fost în general favorabilă și eu sânt pe deplin mulțumit cu vasul meu. Căpitanul Sudich a părăsit comanda din cauză de boală, prim locotenentul a fost dimis pentru neregularități în administrație, al doilea a avut frică de mare și a plecat pe uscat. Acum conduc singur vasul, am însă doi ofițeri vrednici, dintre cari cel mai bătrân a condus singur corăbii. Azi voi ridica catargele și încunjurând Cap Horn voi debarca în Valparaiso.

Cea mai apropiată adresă:

Johann Orth,

Valparaiso (Chile), poste restante

Pretinești salutări al dtale devotat

ss. Johann Orth.

E fapt constat că arhiducele a plecat din Londra spre Buenos-Ayres și în 10 Iulie 1890 a sosit în apele portului La Plata, de unde cu un curier a trimis scrisoarea de mai sus la Buenos-Ayres, căci sosită la Viena, ea poartă ștampila poștei din acest oraș.

Lucrurile de natură locală, amintite în scrisoarea de mai sus arată cât interes purta arhiducele pentru cele mai mici evenimente de acasă.

Desigur boala căpitanului Sudich nu va fi fost singurul motiv care l'a făcut să abică de călătorie, ci l'a servit numai ca perdea, pentru a nu refuza de-a dreptul a participa la o călătorie pe care el, pilot încercat, o considera ca o goană în gura morții. Și chiar neregularitățile prim-locotenentului au fost probabil intenționate iar al treilea singur a avut francheta să spue pe față că nu va face călătoria — după ce nici unul dintre ei n'a putut să abată pe arhiduce dela planul său.

Astfel ajunse Johan Orth să-și conducă singur vasul, fără să aibă experiențele unui adevărat pilot, mai ales într-o călătorie atât de primejdioasă.

Scrisoarea aceasta a arhiducei înălțură toate combinațiile de până aci sau chiar presupunerea că vrea să înșele pe cei cari se interesau de dânsul urmând un alt drum, decât cel arătat avocaturii sale, cărui li indică și adresa unde să-i trimită scrisorile. Din cele comunicate avocaturii nu reiese că ar fi avut intenția să urmeze alt-cum de cum li indicase și se poate afirma că Orth și-a urmat drumul pe mare, dar vasul său n'a mai atins limanurile Americii.

Pentru victimele catastrofei din Bănat.

La cererea cititorilor noștri ținem lista de subscripție și pe mai departe deschisă. Contribuirile se vor primi și cvita și pe viitor prin administrația noastră.

Creșterea orfanilor.

Se mai obligă a crește câte un orfan următorii români de inimă.

Ilie Ilean, faur, Nădlac.

Alexandru Balint, mă estur cojocar în Lugoj, o fetiță și 2 băieți.

Ananie Vucu, coloritor, Zorlențul mare, un băiat de 12—14 ani și o fetiță de același vârstă.

Mina Giuvelca, Odorheiu, două fetițe de 10—12 ani.

Tomu Ciutina, maiestru butnar, Covăsinț, 2 băieți de 11—12 ani.

Traian V. Motora, paroh, Oarța, un băiat sau fetiță de 10—12 ani.

Apelul »Tribunei«.

Au mai sosit la redacția noastră următoarele contribuiri:

Colecta d-lui N. Todea din Dicio-Sân-Mărtin, dela Nicolae Todea 4.—, Forizs József 1.—, Dr. Romul Boila 5.—, Z. Boila 1.—, Z. Boila jun. 1.—, Petru Boila —56, Pavel Boila —50, Ana Boila —50 Berta Boila —50, Ioan Cornea 3.—, Iulius S. Anca 2.—, Vasile Debău —50, Vasile Russu —50, Danilă Boila jun. 2.—, Teodor Vancea 2.—, Ioan Rades 2.—, Emil Birtolon 2.—, Ioan Anca 5.—, Emil Popp 3.—, Dr. Macian Caluțiu 1.—, L. Gerasim 1.—, Dr. Iosif Boila 1.—, Vasile Popp 1.—, Nicolae Moldovan 40.—, Aurelie Popp —40, Livia Dr. Boila 5.—, Ioan Coman 1.—, Văd. Aneta Zehan 5.—, Aurel Anca 2.—, Javrilă M. Astalos 1.—, Ioan Solomon —50, Maria Moldovan 1.—, Eugen Răduțiu 1.—, Gheorghe Săbău 1.—, Alexandru Gligor 1.—, Ioan Muntean 1.—.

Total Cor. 6130

D. D. Horvat, dir. liceului Traian din T. Severin, trimite din beneficiul serbării organizate de absolvenții clasei a VIII-a a liceului cor. 4645

Total: Cor. 10775

Sumele de până aici: > 5050.68

Total: C. 5158.43

Apelul partidului național.

La adresa dlui Șt. C. Pop au sosit următoarele contribuiri:

Gheorghe Pop de Băsești, 200 cor.

>Codreana<, Băsești, 100 >

M. Bohățel, dir. de bancă, Băsești. 50 >

Sumele de până aci 1501.—55

Total 1851.—55

Dela școlile comerciale din Brașov.

Anul școlar 1910/1911 se va începe la 1-a Septembrie v. 1910. Inscriverile se fac de Direcțiune în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I a comercială și a se putea face o selecțiune mai bună a lor, conferința a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin adresă în scris până în 15 August st. v. la Direcțiune.

2. Lista celor prenoiași să se pertracteze în conferința de începere a anului școlar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Supt nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adică 40 de elevi.

4. Cei neînsinuași până la terminul fixat în punctul prim, precum și cei ce nu vor prezenta la însinuare atestatele convenite, pot fi primiți la școală numai în cazuri de tot excepționale.

În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere din clasa IV gimnazială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscrierea tuturor se cere atestat școlar și atestat de botez.

Examenele suplețorii și de emendare se vor ține în 1, 2 și 3 Septembrie v. Cel ce vor întârzia atât dela acest examen, cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credință cauza întârzierii. Examenele de privaștii se vor ține în 4 Septembrie v. Aceștia au însă a se însinua în persoană la direcțiune cel mult până la 1-a Septembrie v. Privaștii au a plăti la direcțiune taxele pe un an școlar cu 94 coroane și taxa de examen de 80 coroane, deja la însinuare pentru examen.

Taxa de primire e 8 coroane, didactru 60 coroane și alte taxe 6 coroane, și trebuiesc plătite la înscriere cel puțin jumătate, iar până în Februarie restul. Elevii, cari nu-și vor achita la timp taxele, vor fi opriți dela cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni străine decât cea română greco-orientală și greco-catolică plătesc didactru dublu.

Fiecare elev e dator a plăti pe seama fondului de pensiuine al profesorilor încă o taxă de 10 coroane, o taxă edilă de 20 coroane pentru zidirea școlii, iar pentru excursiuni școlare și alte trebuințe suma de 6 coroane.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului școlar toate cărțile și revizitele necesare nouă și în bună stare, deoarece legile școlare opresc traficul de cărți și revizite și folosirea de cărți vechi și necorespunzătoare. Cărțile vor purta viza institutului alături cu numele elevului.

Chipul și uniforma proprie a școlii comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de școală și se impune în mod obligatoriu tuturor elevilor din școala comercială. Forma și culoarea se pot afla dela Direcțiune. Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlurilor să se adreseze la Direcțiune.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 18 Iulie n. 1910.

— Carte românească premiată. În ședința plenară de Joi a secțiunii »Asociațiunii« premiul A. Mureșian de 300 cor. a fost votat d-rei Ecaterina Pitiș, mult apreciatei noastre poete, pentru volumul d-sale de poezii apărut nu de mult în editura »Minervei«.

— Deschiderea cursurilor de vară din Văleni. Ni-se scrie: Joi 1 Iulie a avut loc deschiderea cursurilor de vară ce se țin la Văleni-

de-Munte din inițiativa dlor Cuza și Iorga, profesori universitari.

La orele 11 trenul intră în gara Văleni aducând cu sine pe-o parte din ascultători și conferențieri: vre-o 14 studenți bucovineni, 5 transilvăneni purtând lente tricolore cu insignele societăților studențești din care fac parte, apoi vre-o 8—10 studenți din București, iar dintre conferențierii cursurilor de vară pe P. S. Sa arhimandritul Iuliu Scriban, directorul Seminarului central; d-nii V. Părvan, profesor universitar, Dr. Răducanu, șeful serviciului de informațiuni din ministerul Industriei și comerțului, Dr. I. Manolescu-Mladian șeful serviciului »Muncel« din acelaș minister, d. N. Clotari, maiorii: Demetrescu Parepa și altul al cărui nume îmi scapă etc. Oaspeții au mers cu trăsurile la d. Iorga acasă unde s'au făcut prezentările și cunoștințele cuvenite, apoi întovărășiți de d. Iorga au vizitat spitalul din Văleni, biserica catedrală, primăria etc.

La 12 și jum. s'a servit o masă largă invitaților la d. Iorga.

Apoi la 3 p. m. în localul școlii primare frumos pavoazăată și înveșmântată cu ghirlande de brad a avut loc deschiderea cursurilor.

Păr. Arhim. Iuliu Scriban s'a urcat pe catedră și arătând utilitatea acestor cursuri de vacanță, laudă ideea inițiatorilor. Intrând în fondul subiectului Preacucernea Sa demonstrează netemeinicia liberei-cugetări față cu dogmele intangibile ale religiei creștine ortodoxe, argumentând într-o logică foarte strânsă influența și puterea credinței față de morala puternică și de societate.

Conferința părintelui Scriban, expusă cu căldura convingerei, care-i este atât de apreciată, a stârnit o furtună de aplauze și o impresie din cele mai adânci.

Seara a avut loc prima lecție a dlui prof. Părvan, despre »Filosofia veche«.

Vineri d. Dr. Răducanu a ținut prima lecție despre: »Doctrinile economice«.

Cursurile vor ține până la 21 Iulie inclusiv, apoi se va face o excursiune în Macedonia, Serbia și Turcia, care va dura 15 zile.

— **O alegere nimerită.** Din Sibiu ni se telegrafiază că în postul de inspector general al învățământului, creat de sinodul arhidiecezan din anul acesta, Consistorul din Sibiu a ales în ședința plenară de azi Luni, supt numirea de *coreferent* pe d. Dr. *Onisifor Ghibu*, persoana cea mai pregătită pentru acest post.

— **Grațierea deputatului Ivanca.** Am fost publicat, înainte cu vre-o 10 zile, pe baza unei telegrame a ziarului vienez »Reichspost«, că deputatul slovac Milan Ivanca, condamnat pentru agitație, ar fi fost grațiat.

În chestia acestei grațieri, litografiatul »Kel. Ért.« e informat, că d. Ivanca n'a fost grațiat, cum s'a scris în ziare, căci petiția lui de grațiere nu e încă rezolvită. Ivanca a căpătat numai concediu de-a și întrerupe pedeapsa și astfel dânsul a părăsit pe timp scurt temnița de stat din Vaș.

— **Măsuri volnice la universitatea din Viena.** Corespondentul nostru din Viena ne telegrafiază că senatul universitar întrunit azi în ședința a exclus pe vecie dela cursuri pe studenții italieni Mandel Sabatz și Covich, pentru că în Noembrie trecut luaseră parte activă la manifestațiile studențești din Viena și au fost arestați de poliție. Senatul a mai admoniat încă pe doi studenți despre care se credea că au luat și ei parte la manifestație.

— **Un cadavru în heleșteul din Sinaia.** Din Sinaia se scrie că personalul de serviciu al castelului Peleș dela Sinaia a făcut Vineri o descoperire lugubră. În heleșteul de lângă Foișor a fost găsit pela orele 5 și jumătate dimineața, cadavrul unui om bine îmbrăcat.

S'au anunțat imediat autoritățile în drept și cadavrul a fost ridicat în grabă, înainte ca suveranul să-și facă obicinuita preumblare prin parc, și transportat la spitalul din localitate.

Făcându-se cercelări, s'a stabilit că cel înecat este un croitor din localitate, anume Ioan Bărbăscu.

Asupra cauzelor și împrejurărilor în care s'a petrecut înecarea acestui croitor, nu s'a putut stabili nimic.

Autoritățile au deschis o anchetă, pentru a se stabili dacă la mijloc este o crimă sau o sinucidere.

— **Populația României — peste 7 milioane.** D. Leonida Colescu, șeful serviciului statistice generale din ministerul agriculturii și domeniilor, a terminat alcătuirea tablourilor statistice cu privire la mișcarea populațiunii pe anul 1909. Iată cum se prezintă anul 1909 din punctul de vedere demografic?

Ultimul recensământ al populației, care s'a făcut în România a avut loc în 1899. Numărătoarea de atunci a dat pentru populația țării românești cifra de 5,957.690 suflete.

Din 1899 nu s'a mai făcut nici o numărătoare, dar adăogându-se an cu an excedentul nașterilor asupra deceselor, d. Colescu ajunge, pentru 1909, la cifra de 6,865.739 suflete. Cifra aceasta poate fi socotită însă inferioară realității, întru cât, în ultimii zece ani, afară de sporul real al excedentelor nașterilor asupra morților, populația a mai sporit prin emigrări de străini în deosebi lucrători industriali agricoli cari vin și rămân în România. După o socoteală făcută la direcțiunea siguranței publice din ministerul de interne, numai în ultimii cinci ani au intrat în România fără a se mai înapoia, 138.000 de persoane. Ținând seama de faptul acesta, d. Colescu are dreptate să afirme că în realitate *populația României trece azi de șapte milioane*.

— **Greva la căile ferate franceze.** Even-tuala erupție a grevei între funcționarii căilor ferate franceze ține lumea într-o continuă fierbere. Un ziarist chestionând pe un membru al comisiei de grevă dela căile ferate, acesta i a făcut următoarele declarații: La timpul său, probabil ca toate trenurile să se oprească unde le va apuca semnalul, fie chiar în timpul nopții. Mașinistii și fochiștii vor stinge focul și vor da drumul vaporilor, iar conductorii vor așeza petarde dealungul liniei și vor bloca vagoane. Toți vor pleca apoi să se culce lăsând trenul și pasagerii în voia sorții.

— **Un atac îndrăzneț.** În noaptea de 17 Iulie o ceată de hoști a atacat castelul contelui Vass din Gurasada, dar spre norocul lui că unul ce stătea de strajă a fost prins și ferecat tocmai pe când hoștii se pregăteau să pătrundă în castel ca să-l jefuiască și să-l omoare. Toți ceilalți hoști au scăpat, cel prins a mărturisit că sânt cu toții din Coaja.

— **Incendiu într'un port din New-york.** Din Newyork se telegrafiază că portul Metropolitan s'a aprins în urma nebăgării de samă a unui muncitor care aruncase un muc de țigară aprins. Focul a cuprins repede edificiile de lemn și docurile, puntea dela debarcader pe care erau așezate lemne și mulțime de mărfuri. Focul a apucat și în digurile din apropiere și cu mare greu a putut fi localizat. Paguba se urcă la 5 milioane lei.

— **Succesele unui aviator danez.** Aviatorul danez Sveden, după cât ni-se comunică din Copenhaga s'a ridicat ieri din Mahnô și a tre-

cut în sbor canalul Sund. Sborul a ținut treizeci și una de minute și prin aceasta Sveden a câștigat un premiu de douăsprezece mii de lei.

— **Călătoria regelui Spaniei.** Cu trenul de amiază regele Alfons al Spaniei a sosit în San-Sebastianu unde populația supt impresia pretinsului atentat din zilele trecute i-a făcut o primire foarte strălucită.

† **Mărioara Petra n. Nicolescu,** soția d lui preot Octavian Petra din Ibănești, a răpauzat la 16 Iulie n. în vîrstă de 20 ani. În mormântarea ei a avut loc la 18 Iulie n.

Odihniască în pace!

— **O victimă a aviațiunii.** Din Berlin ni se telegrafează: Azi a avut loc îngroparea aviatorului Erbshol, care căzuse zdrobindu-se cu prilejul unei ascenziuni la concursul din Leichlingen. La groapa nenorocitului aviator, tatăl său a fost atins de damba și a murit pe loc.

— **O carte despre invenția dlui Erlich.** La sfârșitul lunii acesteia va apare într'o casă de editură din Berlin o carte a profesorului Erlich în colaborație cu asistentul său Hata. Cartea va purta titlul: Experimentelle Chemotherapie des Spyrlosen.

— **Reuniunea femeilor române selegiane** invită la adunarea generală, care se va ține la 14 August a. c. înainte de amiază la orele 11, în sala teatrului orășenesc. Programa: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul secretarului despre activitatea comitetului și starea casel. 3. Alegerea alor 3 comisii constătătoare din câte 2 membri a) pentru cenzurarea raportului secretarului, b) pentru cenzurarea rațiuniiului casierei, c) pentru conscrierea membrilor noi. 4. Prezentarea abdicerei președintei, secretarului și a casierei. 5. Raportul comisiunilor în ordinea esmiterei. 6. Alegerea ofițierilor noi în locul celor abziși. 7. Alegerea alor 2 membri pentru verificarea protocolului. 8. Propuneri. 9. Închiderea adunării. Șimleu, la 15 Iulie 1910. Dr. Victor Deleu, secretar. Veronica Borog v. președintă.

— **Atentat contra regelui Spaniei?** Din Paris se telegrafiază că un atentat s'ar fi săvârșit Vineri la Segovia contra regelui Alfons XIII, care sosise acolo pentru a asista la inaugurarea unui monument. Regele Spaniei a scăpat neatinș. Dintre cei doi atentatori unul a fost arestat și celalt a reușit să fugă grație marelui învălmășel produse în mulțime.

»Localanzeiger« din Berlin află din Madrid că poliția din Valladolid a făcut perchezitiile în multe case și cu aceasta ocaziune a arestat pe anarchistul Vincenzo Maja. Din scrisorile găsite la locuința lui s'a constatat că Maja este unul dintre cei mai periculoși anarhiști, capabili de orice crimă.

Se pare că poliția a dat de urmele unei vaste conspirații împotriva vieții regelui Alfonso, care urma să fie asasinat cu ocaziunea trecerii sale prin Valladolid.

»Daily Telegraph« din Londra află din San Sebastian, că imediat după plecarea regelui Alfonso la Segovia a sosit o telegramă la Madrid, prin care se anunța că situația la Barcelona este foarte gravă.

Guvernul se teme că social-democrații și republicanii au încheiat pact, ceea ce va agrava și mai mult situația. În Barcelona necontentit de culă patrulă cu armele încărcate.

O telegramă mai nouă datată din Madrid anunță că nici un fel de atentat nu s'a întâmplat în contra regelui Alfonso al Spaniei, care a și sosit în capitală fără nici un incident după ce a inaugurat un monument patriotic la Segovia.

— **Jubileul scriitoarei Clara Viebig.** Scriitoarea Clara Viebig și-a serbat Duminică a 50-a aniversare a nașterii sale. Clara Viebig, fiica unui

Inalt functionar de stat s'a nascut in Tuler, primele studii le-a facut in Dusseldorf si la academia regală din Berlin a urmat clasa de muzică si cant. In 1896 se căsătorește cu un editor din Berlin care a descoperit intrinseca marele el talent de scriitoare. Prima ei lucrare: »Kinder der Eifel« a fost primită cu multă căldură, ca toate celelalte romane ale ei din Eifel unde petrecuse mai multă vreme. Celelalte lucrări mai de seamă ale scriitoarei sânt »Das tägliche Brot« si romanul »Das schaffende Heer« cu subiectul polonilor din Posen.

Mulțămită publică.

Aducem pe această cale sincera noastră mulțumită tuturor amicilor si cunoscuților, cari din tristul incident al morții iubitului nostru soț si fată au alergat din depărtare spre a ne mângăia prin prezența lor si a da scumpului decedat ultimul onor.

In special ne simțim datorii a mulțami Ex. Sale I. P. S. domn arhiepiscop si mitropolit, venerabilului consistor arhidiecezan gr. or. si corpului profesoral dela seminarul Ardelen din Sibiu, preoțmei si învățătorimel din Săliște si jur, elevilor seminariali, meseriașilor si poporul din Săliște, cari au participat in persoană sau prin reprezentanți la înmormântare.

Săliște, 3/16 Iulie 1910.

Familia Cunțan.

? : Dentist român in Arad. : ?
VIRGIL MUNTEAN
 :: Szabadság-tér No. 3. ::

Cronica socială si artistică.

Petrecere de vară in Benic. Inteligența română din Benic invită la petrecerea de vară împreună cu tombolă ce va avea loc la 31 Iulie n. in pavilionul »Pascu din Benic. Inceputul la orele 7 seara. A doua zi va avea loc o excursie la scările din Cetea.

Petrecere de vară in Murăș Ludoș. Inteligența română din Murăș Ludoș si jur invită la petrecerea de vară ce va avea loc la 7 August n. in hotelul »Central« din Murăș Ludoș. Inceputul la orele 8 seara.

Petrecere de vară in Chirău. Inteligența română din Oherla invită la petrecerea de vară ce va avea loc la 31 Iulie n. la băile dela Chirău. Inceputul la orele 7 1/2 seara.

Cel cari din eroare n'au primit invitare să se considere invitați pe această cale.

ECONOMIE.

Inaugurarea băncel »Luncana«.

— Raport special —

Mărghita, 15 Iulie n.

Ziua de 14 Iulie c., când s'a făcut inaugurarea solemnă a noului institut »Luncana« din Mărghita (Bihor), a fost o zi, cea dintăiu zi, de adevărată serbare culturală pentru românii din acest orășel si împrejurime.

Sânt și aceștia români buni in toate privințele, dar răslășiți fiind până acuma, nu s'au putut manifesta ca români, si nu s'au putut împărtăși de cultura românească. Cu înființarea »Luncanei« i'au pus temelile acelu centru, in jurul căruia propădu-se intelectualii si popor, vor fi ajutorați nu numai economiceste, ci si culturaliceste, si vor fi că-lăuziți si din punctul de vedere al norăiei naționale românești.

La actul sfințirei caselor si al inaugurării institutului, săvârșit de di paroh V. Tămaș din Poșești, a asistat pe domnii L. Rada si Cor. Man,

deși zi de lucru; a luat parte un frumos număr de intelectuali (doamne, domnișoare si domni) si de țărani. Terminându-se partea religioasă a actului, părintele Tămaș arată bucuria cea mare a întregii suflări românești din acest ținut, că a ajuns să si aibă institut financiar propriu, dela care esteapă îndamn, sprijin si progres economic si cultural pentru întreg poporul nostru din centru si jur. Aduce mulțumită lui Dumnezeu, pentru că a ajutat a se realiza o țință prea tierbinte dorit a sufletelor cu durere față de tristă soartă a țărănilor din acest ținut, astfel bine situat materialiceste — si mulțumește tuturor acelor, cari cu cuvântul ori cu fapta au contribuit la facerea întâlului pas pentru mântuirea economică si culturală a fraților noștri din Mărghita si împrejurime.

D. Dr. D. Stoica, directorul noului institut, spune, că dragostea față de popor a fost factorul cel mai puternic, care a dat ființă »Luncanei«, dragostea față de înalțarea pe toate terețele a poporului i'a adus aici pe toți cei grupați in jurul institutului.

Promițând, că va năzul, ca alătura de flamura »Luncanei« să se ridice si flamura culturii românești in acest ținut, mulțumește oaspeților, cari s'au prezintat la inaugurarea institutului dând expresie speranțel, că de aci înainte se vor ivi mai multe prilejuri de întruniri culturale si de sărbătoare pentru poporul nostru din acest ținut.

La prânzul comun, — la care a luat parte multă preoșime din jur, împreună cu doamnele, intelectuali mireni din loc si jur, precum si țărani, s'a accentuat in șirul toastelor importanța noului institut si s'au recunoscut meritele acelor, cari au trudit mai mult pentru înființarea lui. Totodată s'a luat o hotărâre de mare însemnătate: *înființarea unui despărțământ al Asociațiunii, cu sediul in Mărghita.*

Animația a fost excelentă. Inimile tuturor, si cu deosebire ale țărănilor tresălau de bucuriei, că a sosit in sfârșit ziua, dela care înainte vor putea si ei să se impună in față străinilor, cari numai bajocură fac din ei.

Atât intelectuali, cât si poporul simte marea importanță in viața lui economică si culturală a »Luncanei«. E vrednică deci această instituție de sprijinul tuturor românilor.

Noi ne bucurăm din inimă de inceputul unei vieți adevărat românești in acest ținut rămas si dori n celor ce muncesc cu dragoste curată față de neam, izbândă desăvârșită.

Inaugurarea »Luncanei« a fost salutată din partea mai multor intelectuali din împrejurime: Reproducem următoarele salutări:

Di avocat din Șim'eiu, *Dr. Coriolan Meseșian* a trimis următoarea telegramă:

Inaugurarea primei instituțiuni naționale să fie într'un ceas bun.

Cheș, la 14 Iunie 1910.

Mult stimate dle director,

Ași fi avut deosebită plăcere să pot asista in persoană la inaugurarea noului institut financiar si totodată cultural româneesc, însă oprită fiind comunicațiunea prin comuna noastră, cu toate că mă leagă cele mai vi simpații de noua instituțiune românească, la frumoasa serbare nu pot participa.

Toți cei cărora ne palpită inima românește am simțit lipsa unul centru pe lângă care grupați, să ducem la izbândă si in acest ținut idealul comun, bunăstarea si cultura poporului româneesc.

Avizul, in care dați așa zicând avizul social si cultural al noului institut condus de m. st. D-Voastră mă îndreptățește să cred că centrului dorit i s'a dat ființă cu ziua de azi in institutul »Luncana«, care condus de bărbați de o înalță cultură, însufleșiți toți de aceleaș gândiri si sentimente, va ști să inspire duh si uniformitate in activitatea ce noi acești dela sate o desvolum răsleși. In această convingere firmă, fi urez »Luncanei« progres si splendid viitor.

Primiți, etc. Victor Popp, preot.

Intre cei prezenți amintim: pe doamnele Man, Rada, Popp, domnișoara Sabina Tămaș, Lăzar

(Șimleu), Dr. P. Helco prof. (Beluș), Rada (Chiș-laz), Simoc (Abram), Man (Abram), Dr. Nichita, Dr. Chiș, Stelian Russu (Mărghita), Mărcuș (Mărgine), Antal (Petrin), Terdic (Deda), Beșan, Nemeș, Chereji, Forgaei, Oros, etc. etc.

Piața grânelor din Aradul-Nou

15 Iulie 1910.

De nou a ploiat, dar puțin si fără să strice secerișului început.

De prezent e vreme bună si e nădejde să țină încă câteva zile.

Tirgul de bucate stagnează si afacerile decurg fără nici o animație.

S'a vândut azi

grân 200 mm.	8.50—	9—
orz mm.	5.30—	—
ovăș mm.	6.30—	—
secară mm.	6.50—	—
păpușoi 200 mm.	5.30—	5.40

Prețurile sași socotite in coroane si după 50 kg

Șarja de mărfuri si efecte din Budapesta.

Budapesta, 5 Iulie 1910.

Prețul cerealelor după 100 kg. a fost următorul:

Orza nou

De Tisa — — — — —	20 K. 60
Din comitatul Albei — —	22 » 90
De Pesta — — — — —	20 » 40
Bănățănesc — — — — —	20 » 70
De Bacău — — — — —	23 » 40
Secară de calitate I. — —	14 » 20
Orzul de nutreț, calitate I.	12 » 75
Ovăș de calitate I. — — —	14 » 10
Qacuruz — — — — —	11 » —

BIBLIOGRAFII.

Biblioteca »Lumina« nr. 3. »Prăpastia« de Ion Agîrbiceanu. Un elegant volum de 128 pagini. Preț 30 bani.

— Cu numărul de față, Biblioteca »Lumina« dă publicului cititor o culegere de nuvele inedite ale dlui I. Agîrbiceanu. Printre tinerii scriitori ardeleni d. I. Agîrbiceanu a prins locul de frunte. Cu o rară intuiție a vieții care răscolește toate colțurile sufletului omenesc pînă in adîncurile lui, cu o sobrietate care singura poate ține încordată luarea aminte asupra povestirei, știind totdeauna a alege cece e mai caracteristic in ființele pe care le înfățișează, d. Agîrbiceanu duce cu un pas înainte nuvela românească, si adaugă cu unul numărul scriitorilor fruntași ai literaturii noastre.

Ținînd seamă de aceste însușiri ale dlui Agîrbiceanu, credem că editorii bibliotecii »Lumina« au fost bine inspirați, cînd au hotărît să scoată noua culegere de nuvele ale acestui rar scriitor, grăbind astfel, prin efinățarea bibliotecii, răspîndirea prin masele mari de cititori a unei lucrări de o valoare literară neprețuită.

Poșta Redacției.

Colnic. Adresați-vă cu astfel de lucruri la consistoriul din Caransebeș.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« institut tipografic, Nichin si cons.

„Wällischhof“ sanatoriu

aranjat după sistemul Dr. Lahmann, cu toate înlocmirile moderne ale terapiiei fizicale si dietitice (1 oră si jum. depărtare dela Viena) in regiune romantică si sănătoasă. Posta si telegraf:

Maria Enzensdorf (bei Wien)

Cu deslușiri si prospecte stă la dispoziție direcțiunea si medicul șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

De inchiriat

un atelier de țiglărie de ciment, bine asortat cu toate mașinăriile și requisitele trebuincioase. Se caută un român harnic și isteț care ar putea închiria acest atelier pe lângă condițiuni favorabile. A se adresa la **Gavril Venter**, notar emerit în Nagy-bárod (comit. Bihor).

Să ne ferim de molii!!

In Institutul de asigurare contra molilor din Oradea-mare a lui

Dozsa János

blănar

Nagyvárad, Passage Sass — în fața teatrului »Urania«.

Se îngrijesc pe lângă prețuri convenabile, blane pentru femei și bărbați și blane de călătorie, covoare, boale și manșoane. Magazin asigurat contra focului.

Medic român în Karlsbad.**Dr. ENEA NICOLA**

dela facult. din Viena. f. asistent p. boalele interne, exercită de — — 18 ani, consultă în — —

KARLSBAD,

casa »Billroth«, Sprudel-Strasse.

Atrag atenția onoratului public asupra atelierului meu de **spălătorie și colorare chimică** existent de peste

50 de ani

cea mai veche în ramul acesta. Serviciu ireproșabil. — Prețuri conv.

FEICHTINGER J.

Kolozsvár

Str. Paris 5.

Telefon

Credit pe ipotecă, pe schimb și pentru oficanți mijlocește

Herzog Sándor

ARAD,

str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

— — Cel mai bun remediu contra — —

boalei porcilor și vitelor

e păsatul proaspăt. Pentru acest scop recomandăm cea mai nouă mașină a noastră pat.

„LACI“ numai 20 cor.

Macină porumb și orice cereale, mare și mărunț. Se învârtă ușor, petrece mult și e foarte trainică. Pe cias macină 20 de — — kilograme. — Se află la: — —

FRĂȚII BURZA marchitanți și ne gustori de mașini

ARAD. Telefon 604.

= Atelierul de fotografiat a lui =

Csizhegyi Sándor

Cluj—Kolozsvár, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități pe pânze ori mătase cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj—Kolozsvár, piața Mátyás király-tér 26, lângă farmacia lui Hintz.

Referindu-vă la „Tribuna“ veți avea favor în prețuri.

In atenția onoratelor dame!

In salonul de modă pentru **pălării speciale de dame**, deschis în Sibiu, Fleischer-gasse Nr. 7—9, al d-nei **Johanna Jekeli**,

se găsesc în bogat asortiment cele mai noi modele de Paris, atât gata cât și forme numai. Intrarea e liberă și neobligătoare, prețurile cele mai moderate.

Se primesc toffelul de reparaturi și transformări; pălării de doliu se fac gata în 24 ore.

Se află în depozit tot felul de reticole, genți pentru dame, moderne și prima calitate.

Hoffmann Sándor Arad, palatul teatrului.

== Au sosit toate noutățile de primăvară : ==

Materii admirabile în cele mai noue culori.

POSTAVURI
pentru talii.

DELINURI.

ȘALURI.

ROCHII de desupt.

CIORAPI

mai iefteni ca ori-unde

CONFEȚIUNI

pentru femei și fete.

ALBITURI.

PANZE.

BRODERII.

DANTELE.

ȘINOARE etc. etc.

TRUSOURI.

ADJUSTĂRI

(DECORAȚII)

pentru haine.

Rog să binevoști a privi

vitrinele mele.

Prima atelier ardelen aranjat cu putere electrică pentru scobirea pietrelor și fabrică de pietrii monumentale

GENSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA sculptor și măiestru pietrar.

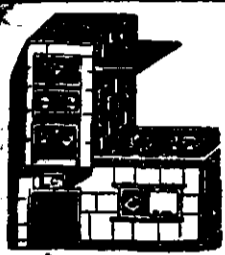
Atelierul central al fabricii: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21.**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate proprii din: marmoră, labrador, granit, steatit etc. Kolozsvár, Ferencz József út 25.

Cancelarie Centrală:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva, Nagyvárad.

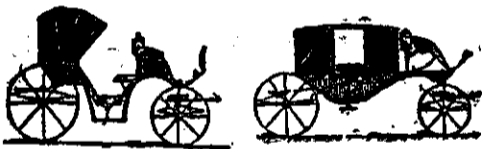
Zorger György

lăcătar artistic și pentru clădiri
Nagyvárad, Körös-utca 9.

Pregătește orice lucrări din acest ram, cât și reparaturi ca scări, coridoare, cerdacuri, grilaje, căminuri, porți, ferărie pentru portale și clădiri, deasemenea repararea și prefacerea caselor vertheimiane etc.

aranjament pentru - măcelării și cășapi, basreliefuri, strungărie de metal aranjamente pentru biserici în execuție splendidă.

Desemnuri și prospecte se trimit gratuit.

Urmasul lui P. SORS

FRANZ AGNICSEK
Temesvár-Fabric, Dreikönig-G. 30-32.

Își recomandă atelierul său pentru ori-ce fel de

trăsuri și curelărie

pe lângă prețurile cele mai ieftine. Ori-ce reparaturi la trăsuri noi și vechi se efectuează repede și prompt.

ANUNȚ.

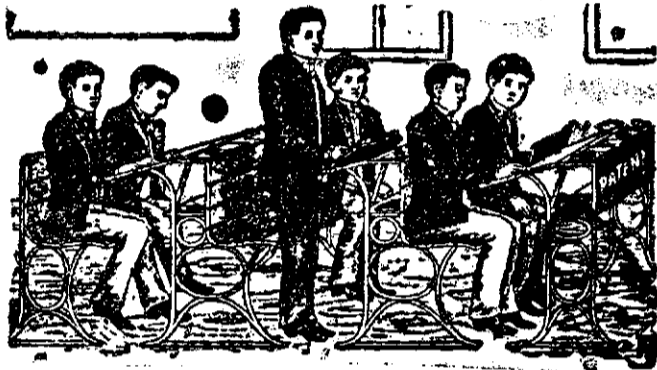
Aduc la cunoștința onoratului public că am cumpărat și urmez conducerea

prăvăliei de coloniale Hoffmann

aranjată de nou și prefăcută din colțul străzii Forray și piața Tököly. Aducând aceasta la binevoitoarea cunoștință a publicului, trebuie să-i atrag atenția că pe baza cunoștințelor de zece ani petrecuți în magazinul lui Guttman S. sunt în plăcuta poziție ca se servesc cele mai bune articole pe lângă prețuri ieftine și serviciu culant, câștigând prin aceasta mulțumirea clientelei.

Așteptând binevoitorul
aprijin semnez cu stimă:

Stein Mór,
negustor de coloniale.

Cele mai moderne
mobile de fier și aramă
și cele mai practice
bănci igienice de școală

și moblarea locuințelor, hotelor, spitalelor și

a școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

Bennhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării.

AURITOR!

GYÖRY JÁNOS,

auritor de saloane și biserici

Oradea-mare — Nagyvárad, Rákoczi-ut nr. 7.

Primește spre executare, conform planului, aurire și reparare, iconostase, altare, s. mormânt, acoperiș de turnuri, aranjamente bisericesti apoi pregătirea tuturor lucrărilor de bransa aceasta precum și repararea și vopsirea de nou a monumentelor.

La dorință pregătesc prospecte; pentru vederea lucrărilor în provincă merg pe spesele mele proprii.

Lucrările mai însemnate ce am executat până acum: Casa nouă a orașului Oradea-mare, palatul episcopesc greco-catolic, biserica «Fraților noui» din Olaszi, palatul episcopesc rom.-cat.; biserica cat. gr.-or.

Báró Kemény József. Fabrică de mașini „HUNGARIA” societate comandită **Déva.**

Pregătește și ține în depozit:

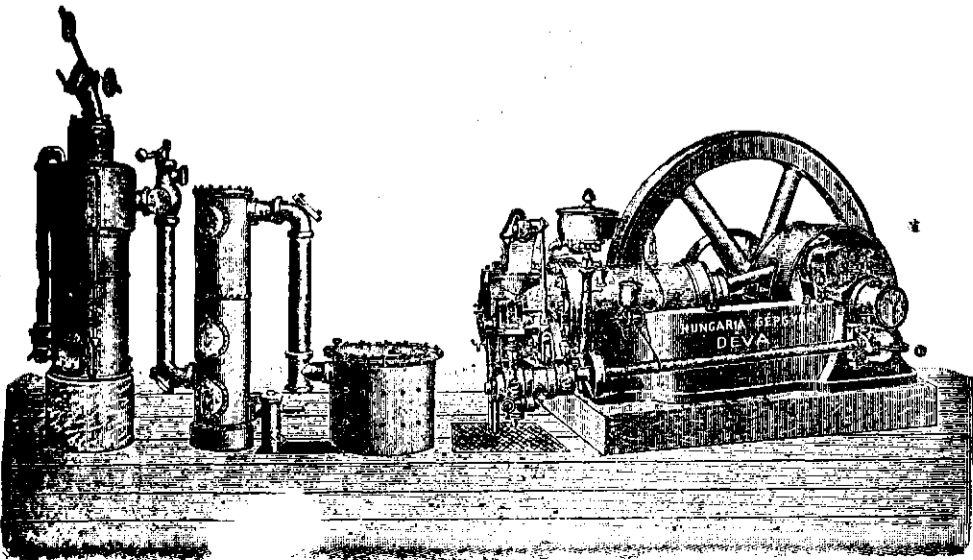
Tot-felul de mașini economice.

Garnituri de motoare cu benzin și ulei pentru trierărat, în toată mărimea. Tot-felul de motoare stabile și mașini cu aburi de 1 cal putere și până la 500.

Plănuirea de stabilimente pentru lumină electrică și pentru putere transpunătoare, instalarea castelelor și economiilor cu lumină electrică. Plănuirea și construirea de mori pentru urluit, măcinat și cherestrăe. Apaducte și fântâni.

Recomandă fabrica sa aranjată modern cu deosebire pentru repararea a tot-felul de mașini economice și a altor mașini și automobile. — Specialități: instalarea de camere răcoritoare, stabilimente pentru fabricarea de gheață, lăptării și fabrică de cașuri și repararea canelor.

Stațiuni de automobile.

SENZAȚIE!

Marele magazin de modă

aranjat după modelul orașelor mondiale
a lui

Püspöky

Kolozsvár, Mátyás király-tér 20.

(In propria casă, edificată pentru acest scop).

== Secții deosebite. ==

Modă bărbătească | Modă pentru copii

Modă pentru femei | Trusouri.

Rufărie, Pânze, Albituri.

Pentru atelierul meu de împletit ciorapi, primesc orice comandă.

Să ne credeți
că este în interesul D-tre,
dacă comandați — — coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”
bătută odată se poate cosi ziua întreagă și deoarece e făcută din oțel
mant, coase rele sau moi nu se găsește între ele. Pentru trănăcia
bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. La comanda de 100
Prețul: 1 buc. 1-80 1-90 2- 2-20 2-40 2-60 cor. una se dă ramburs
Comandele se pot face prin trimit. banilor înainte sau pe lângă ramburs

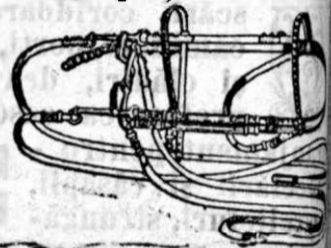
Lengyel Testvérek magazin de
Kaposvár, Fő-utca 22 T. Koronagyémánt

Orendt G. & Feieri W. curelari, sen
și negustori
geamantane
Sibiu — Nagyszeben, Heltauergasse

Se recomandă pentru pregătirea lucrărilor de tră
șele și călărie deasemenea geamantane și genți.

Avem în depozit tot-felul de articoli pentru vo
fumat, sporturi și excursii, pe lângă prețuri conven

Recomandăm pe urmă cei
mai buni jamperi de piele,
fabricație proprie, pentru civili
și militari, cari stau strâns lipite
de picior, deasemenea curele
pentru mașini. Prospect de
prețuri se trimite gratis și franco
referindu-vă la ziarul nostru.

MOBILE BUNE

cu prețuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz Miksa

Békéscsaba. în Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.